



ab LEDEN 2009

Členové  
Akademického  
sněmu na svém  
XXXIII. jednání  
16. prosince 2008  
zvolili kandidáta  
na nového předsedu  
Akademie věd ČR  
pro období  
2009–2013.



OBRAZEM

# Z DĚNÍ V SÁLE A PŘEDSÁLÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU





Mezinárodní  
astronomický rok 2009  
začal na pražském  
Staroměstském náměstí  
přímo pod orlojem.  
Jeho zahájení byl přítomen  
evropský komisař  
Janez Potočnik,  
na snímku s předsedou AV ČR  
Václavem Pačesem.



FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC

## NOHAMA V EVROPĚ S VESMÍREM NA DOSAH

**V**e dvacátém roce návratu k demokracii, která pro nás mimo jiné znamenala znovuootevření dveří do světa, převzala Česká republika na šest měsíců kormidlo společného života evropské „sedmadvacítky“. Pád železné opony a konec života za ostnatými dráty v roce 1989 může být pro motto našeho předsednictví *Evropa bez bariér* snad i trochu symbolickým. Za základní unijní svobody je totiž považováno vše, čeho se nám tehdy nedostávalo, tedy volný pohyb zboží, kapitálu, pracovníků a služeb. Zejména v oblasti pohybu pracovníků však českou vědu dodnes tlačí pata, ačkoli se již podařilo dosáhnout dílčích úspěchů. Komunita vzdělanců se bezpochyby ztotožňuje i s nově přidanou svobodou – volným pohybem informací a znalostí.

Letošní rok se mezinárodně nese ve znamení astronomie a věrme, že se v jeho první polovině nebudeme pohybovat s hlavami pouze nad oblaky, ale že se nám podaří pevně ukotvit hlavní priority českého předsednictví Evropské unii. Ty jsou vyjádřeny sloganem „3E“ – ekonomika, energetika a Evropa a svět (Economy, Energy, External Relations). Energetice se v loňském roce intenzivně věnovali rovněž představitelé Akademie věd a do této oblasti jistě naprou úsilí i příslušná badatelská pracoviště. Situace je o to naléhavější, oč problematičtější situaci přinesl počátek roku s nedodržením dodávek plynu do EU ze strany východních partnerů. Nelze pominout, že vstup do předsednické úlohy má Česko složitější také o celosvětovou ekonomickou krizi i vzplanuvší válečný konflikt v pásmu Gazy.

Ke změnám, jež se sice proti evropským rozměrům jeví titěrně, nicméně výrazně ovlivní v následujících letech život a chod našich výzkumných institucí, dojde i uvnitř Akademie věd České republiky. Osobnost nového předsedy, který čeká na své jmenování prezidentem republiky letos v březnu, je již známa. Ovšem zásadním způsobem se obmění také složení Akademické i Vědecké rady, jejichž noví členové se budou volit v nejbližších týdnech. Přejme světu, Evropě i Akademii věd úspěšný a lidem prospěšný rok 2009. ■

MARINA HUŽVÁROVÁ

### Obálka

Obrazem z dění v sále a předsálí Akademického sněmu	2
Nové knihy	3
Věda a virtuozita	4

### Obsah, úvodník

Nohama v Evropě s vesmírem na dosah	1
-------------------------------------	---

### Předsednictví v Radě EU

Česká republika v čele Evropské unie	2
--------------------------------------	---

### Z Bruselu

O čem bude první české předsednictví v oblasti vědy a výzkumu?	4
--	---

### Téma měsíce

Mezinárodní rok astronomie 2009 aneb od Galilea k internetu	6
---	---

### Akademický sněm

XXXIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR	8
Projev předsedy Akademie věd ČR Václava Pačesa	10
Projev prezidenta Václava Klause	17
Z dopisu předsedy vlády Mirka Topolánka	18
Projev místopředsedkyně RVV Miroslavy Kopicové	20
Usnesení XXXIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR	22

53. zasedání Akademické rady AV ČR	22
238. zasedání Rady pro výzkum a vývoj	23

### Výročí

Ústav teorie informace a automatizace slaví padesátiny	24
--	----

### Věda a výzkum

Kulturní aspekty globalizace: interkulturní a transkulturní dialog	26
Zkušenosti VŠCHT Praha s projekty 7. RP	28
Vědci podávají politikům pomocnou ruku Antonín Dvořák a Německo – aktuálně	31
	32

### Portréty z archivu

Jiří Horák	34
------------	----

### Academia

Odborné publikace z Nakladatelství Academia	35
---	----

### Resumé

Babuškova cena	36
----------------	----

### AKADEMICKÝ BULLETIN

Vydává: Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., 110 00 Praha 1, Národní 3  
ISSN 1210-9525, registrační číslo MK ČR E 8392

Šéfredaktorka: Mgr. Marina Hužvárová (HaM), tel.: 221 403 531, fax: 221 403 356,  
e-mail: [huzvarova@ssc.cas.cz](mailto:huzvarova@ssc.cas.cz)

Redakce: Ing. Gabriela Adámková (srd), tel.: 221 403 247, e-mail: [adamkova@ssc.cas.cz](mailto:adamkova@ssc.cas.cz),  
Mgr. Luděk Svoboda (lsd), tel.: 221 403 375, e-mail: [svoboda@ssc.cas.cz](mailto:svoboda@ssc.cas.cz),  
fotografie Mgr. Stanislava Kyselová (skys), tel.: 221 403 332, e-mail: [kyselova@ssc.cas.cz](mailto:kyselova@ssc.cas.cz);  
tajemnice redakce Bc. Markéta Pavlíková, tel.: 221 403 513, e-mail: [pavlikova@ssc.cas.cz](mailto:pavlikova@ssc.cas.cz)  
Překlad resumé: Luděk Svoboda, John Novotný; jazyková korektura: Irena Vítková,  
tel.: 221 403 289, e-mail: [vitkova@kav.cas.cz](mailto:vitkova@kav.cas.cz)

Redakční rada: předseda – doc. RNDr. Jiří Kolbek, CSc., DSc. (AR); členové – PhDr. Antonín Kostlán, CSc., Ing. Karel Pacner, Jiří Padevět, Mgr. Tomáš Palatý, prof. PhDr. František Šmahel, DrSc., JUDr. Miroslav Šmidák

Grafická úprava: Zuzana Grubnerová  
Tisk: Serifa, s. r. o., Jinonická 80, 158 00 Praha 5, e-mail: [serifa@volny.cz](mailto:serifa@volny.cz)

Příspěvky přijímáme e-mailem na adresu [abicko@ssc.cas.cz](mailto:abicko@ssc.cas.cz). Redakce si vyhrazuje právo příspěvků krátiť. Za odborný obsah příspěvku ručí autor.

Adresa redakce: Praha 1, Národní 3, 4. patro – Viola; <http://abicko.avcr.cz>, <http://ab.avcr.cz>.  
AB 1/2009 vychází 21. ledna 2009.

## ČESKÁ REPUBLIKA V ČELE EVROPSKÉ UNIE

**České předsednictví sice slavnostně začalo až 7. ledna 2009 při příležitosti zahájení Evropského roku tvořivosti a inovace, ale pomyslnou štafetu převzala Česká republika již v prvních hodinách nového roku.**

Následujících šest měsíců bude „hlasem a tvář“ EU. Bude předsedat zasedání Rady EU, zastupovat ji na jednáních s Evropskou komisí, Evropským parlamentem i reprezentovat EU na jednáních se třetími zeměmi. Předsednictví umožňuje zviditelnění ČR, poskytne jí příležitost potvrdit ostatním státům, že dokáže „kolos“ EU řídit. Každá instituce v ČR, která se programově či organizačně podílí na přípravě akcí českého předsednictví, počínaje malým pracovním setkáním a konče formálními Radami, bezpochyby přispěje k vytváření konečného obrazu. Akademie věd ČR patří mezi tyto instituce, a proto hodlá přispět všemi silami k tomu, aby výsledný obraz českého předsednictví potvrdil naši pozici mezi ostatními státy unie jako kompetentního a přínosného člena.

### AV ČR a CZ PRES

Akademie věd ČR se zapojila do příprav předsednictví ČR v Radě EU (CZ PRES) již v roce 2007. Nejprve byli představitelé AV ČR vyzváni, aby se v rámci mezi-resortních expertních skupin podíleli na vytváření hlavních priorit CZ PRES, později na formulacích a rozpracování sektorových priorit pro výzkum a vývoj (VaV). Počátkem roku 2008 byl vytvořen předběžný seznam hlavních akcí CZ PRES. Následně se AV ČR zapojila do programových a organizačních výborů těchto akcí. Pro zajištění co nejhladší spolupráce s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) při pořádání akcí CZ PRES bylo v květnu 2008 mezi MŠMT a AV ČR podepsáno Memorandum o spolupráci, které nastavilo zodpovědnost a mechanismy součinnosti při pořádání vybraných aktivit. Akademie věd ČR se jím přihlásila k zodpovědnosti za některé z nich. Memorandum současně umožnilo zařadit pět vědeckých akcí ústavů AV ČR do seznamu doprovodných akcí v oblasti VaV.

Nad rámec Memoranda je zřejmé, že AV ČR, její pracovníci, vědci i odborní pracovníci se budou v nějaké formě podílet na téměř každé z 11 hlavních a 12 doprovodných akcí VaV pořádaných v gesci MŠMT. Obdobně se AV ČR zapojí do akcí s návazností na VaV dalších resortů – např. Ministerstva kultury nebo Ministerstva zdravotnictví.

### Evropský výzkumný prostor bez bariér

Motto *Evropa bez bariér* je rozpracováno do pěti hlavních prioritních oblastí, kterými chce ČR poukázat

na stále ještě existující překážky ve vnitřním trhu EU. Z hlediska výzkumu a vývoje je nejzávažnější prioritou *Evropa konkurenceschopná a otevřená*, která se zaměřuje na podporu reformního procesu lisabonské strategie. Velký důraz je samozřejmě kladen na propojení výzkumu, inovací a vzdělání. Nové impulsy pro výzkumnou politiku vyplynuly z veřejné diskuse k *Zelené knize o Evropském výzkumném prostoru (ERA)* a z následného, tzv. Lublaňského procesu, jehož cílem je posílit úlohu členských států při budování ERA. Česko, jež se chce na dalším prohlubování integračního procesu podílet, proto bude v průběhu svého předsednictví rozpracovávat návrh vize členských států o dalším vývoji ERA do roku 2020.

V rámci tzv. osmnáctiměsíčního programu priorit, na němž spolu tři po sobě následující předsednické země spolupracují, se ČR s Francií a Švédskem dohodla na dalším rozpracování konceptu Evropského výzkumného prostoru, zejména na posílení implementace jeho pěti pilířů, mezi které patří i kontroverze budící společná tvorba programů. Význam má i zahájení činnosti Evropského inovačního a technologického institutu, podpora výzkumu v oblasti ICT, nízkouhlíkových technologií, mořských a námořních technologií a provádění akčního plánu pro strategické energetické technologie (SET).

Pro řešení koncepčních otázek integrace ČR do ERA jsou mnohem důležitější sektorové priority VaV. Mapují oblast tzv. sektorových agend – tj. všechna témata, která by měla být v první polovině roku 2009 bez ohledu na preference ČR projednávána v rámci jednotlivých Rad. V těchto prioritách se odráží dlouhodobější strategie EU. V oblasti VaV bude CZ PRES prosazovat další odstranění bariér mobility výzkumných pracovníků a bude se zabývat i problematikou velkých infrastruktur výzkumu. S přihlédnutím ke Koncepti rozvoje VaV AV ČR jsou sektorové priority CZ PRES v oblasti VaV i prioritami AV ČR.

Lidské zdroje patří k jedné ze základních priorit rozvoje ERA. Evropská komise v roce 2008 vypracovala sdělení *„Lepší kariéry, více mobility: Partnerství evropských výzkumných pracovníků“*, ve kterém vyzývá členské státy ke zpracování národních strategických plánů v oblasti lidských zdrojů ve VaV. Vedle rozvoje dalších dovedností výzkumných pracovníků je třeba, aby mobilita vědců byla uznávána jako nedílná součást jejich vědeckého

rozvoje, jako pátá svoboda EU – svoboda volného pohybu znalostí. Je zapotřebí zajistit, aby výzkumní pracovníci mohli být zaměstnáváni tam, kde naleznou nejlepší podmínky pro svoji práci. K tomu je nutné zabezpečit nejen sociální, zdravotní a důchodové podmínky, ale také přenositelnost grantů, podmínky pro zaměstnávání mladých vědeckých pracovníků, žen po návratu z mateřské dovolené, podmínky pro zaměstnávání výzkumných pracovníků vracejících se z dlouhodobých stáží a podobně.

Pro AV ČR jsou (nejen v souvislosti s prvními výzvami z OP VaVpI) důležité zejména velké infrastruktury výzkumu (VI). Koncem března 2009 se uskuteční konference *Research Infrastructures and the Regional Dimension of European Research Area* s návazným zasedáním Evropského strategického fóra pro výzkumné infrastruktury (ESFRI), na které bude mj. prezentována zpráva regionální pracovní skupiny ESFRI k rozložení infrastruktur VaV v EU. Jak známo, žádný nový členský stát dosud nemá na svém území velkou panevropskou infrastrukturu výzkumu. To je situace, kterou je třeba změnit. V souvislosti s cestovní mapou velkých infrastruktur výzkumu ESFRI a seznamem klíčových projektů celoevropského významu, které jsou zaměřeny na špičkový výzkum v daném oboru, se k tomu nabízí jedinečná příležitost. AV ČR usiluje o získání projektu ELI z této cestovní mapy a podporuje i koncept „partnerských VI“, který by umožnil výraznější zapojení regionálních výzkumných infrastruktur do celoevropské sítě.

ČR se během svého předsednictví bude také zabývat metodikou hodnocení investic do výzkumu, což je záležitost, kterou hodlá naplno rozvinout návazné švédské předsednictví. Technologické centrum AV ČR za podpory MŠMT v této souvislosti připravilo na konec února konferenci EUFORDIA k hodnocení dopadů rámcových programů EU na národní ekonomiku.

ČR se bude spolu s Francií a Švédskem v rámci Lublaňského procesu zabývat v rámci společných neformálních Rad problémy tzv. „governance“ neboli podílu členských států na řízení ERA a posuzování efektivnosti řízení a koordinace politik v ERA. V neposlední řadě MŠMT organizuje konferenci k zhodnocení nástrojů, které EK vynaložila na podporu výzkumu o ženě a vědě *Changing Research Landscapes: 10 years of Women and Science*, a *EURONANOFORUM*.

#### Plánované akce AV ČR v kalendáři CZ PRES

Pro AV ČR bude jednoznačně největší výzvou uspořádání konference *FET09* a jejích doprovodných akcí (16.–23. dubna 2009). Zatímco *FET09* má ambice stát se evropským fórem věnujícím se hraničnímu výzkumu na poli budoucích a vznikajících informačních technologií, její doprovodné akce mají dopad na každodenní vědeckou politiku. Propojení expertního panelu ISTAG zaměřeného na definování a zavádění politiky informačních a komunikačních technologií (ICT) v zemích EU-27, náměstků ministerstev odpovědných za implementaci této politiky a ředitelů technologických platform vytvoří

jedinečné setkání pro definování zájmů všech skupin. A konečně konference *Role of the Basic Research in the process of the Structuring ERA* chce přispět k široké veřejné diskusi o nových perspektivách Evropského výzkumného prostoru a stavět na předchozím úsilí věnovaném tzv. governanci, podílu členských států na koordinaci a řízení ERA.

Ve spolupráci s MŠMT bude AV ČR dále přímo organizovat setkání *Řídící platformy výzkumu pro státy západního Balkánu*, která koordinuje spolupráci ve výzkumu a vývoji mezi členskými státy Evropské unie, zeměmi přidruženými k sedmému rámcovému programu Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace a státy západního Balkánu. Toto zasedání, jež má pro AV ČR zvláštní význam vzhledem k dlouhodobým vazbám k tomuto regionu, má i nadnárodní důležitost – posílení evropské perspektivy zemí západního Balkánu – a proto rovněž patří mezi zahraničně-politické priority EU.

#### Akce pracovišť AV ČR zařazené do kalendáře CZ PRES

Během předsednictví bývá zvykem doprovázet politický program i úzce vědeckými akcemi. Proto je potěšitelné, že tomu tak bude i v rámci CZ PRES.

V březnu se uskuteční *CHEP 2009* spoluorganizovaný mj. Fyzikálním ústavem a Ústavem jaderné fyziky, který se zaměří na sběr, zpracování dat a výpočetní metody ve fyzice částic. Počátkem dubna představí konference *COMPASS Programmatic* pod záštitou Ústavu fyziky plazmatu parametry a možnosti tokamaku COMPASS. Koncem dubna se bude konat v Biologickém centru v Českých Budějovicích *workshop věnovaný setkání půdních zoologů, biologů a ekologů*, který se zaměří na změnu společenstev půdních bezobratlých v přirozených i člověkem pozměněných ekosystémech. Jako hlavní akce Ministerstva životního prostředí byla zařazena květnová konference Botanického centra *World Biodiversity: Aspects of the European Responsibility*. V červnu se uskuteční konference k membránovým procesům *PERMEA 2009* pod patronací Ústavu makromolekulární chemie a nakonec i Sociologickým ústavem spoluorganizovaný *ENHR 2009* věnovaný měnícímu se trhu s bydlením, jeho integraci a segmentaci.

Z předešlých řádků se může zdát, že celé předsednictví v oblasti VaV je vlastně jenom výčtem konferencí a workshopů. Bližší pohled ale odhalí nesčetná vyjednávání, schůzky, setkání, přípravu toho, co je následně na oficiální úrovni prezentováno. Ostatně kalendář CZ PRES ([www.eu2009.cz](http://www.eu2009.cz)) má během onoho půl roku přes 300 položek, celkový objem všech jednání dosahuje ke 3000. ■

JINDŘICH BABICKÝ, JAN HRUŠÁK,  
JARMILA TIOSAVLJEVIČOVÁ,  
Odbor pro evropskou integraci  
a využití znalostního potenciálu KAV ČR



# O ČEM BUDE PRVNÍ ČESKÉ V OBLASTI VĚDY A VÝZKUM

## EU2009.CZ

**Dne 1. ledna 2009 začalo první předsednictví ČR v Radě EU. Hlavním mottem našeho předsednictví je Evropa bez bariér, v oblasti vědy a výzkumu pak bylo toto motto lehce pozměněno na Evropský výzkumný prostor bez bariér.**

Mezi naše priority v oblasti VaV patří:

1. Výzkumné infrastruktury – ČR se bude zabývat zejména implementací *ESFRI Roadmap* (Cestovní mapa Evropského strategického fóra pro infrastruktury výzkumu), její aktualizací a dokončením projednávání návrhu právního rámce panevropských výzkumných infrastruktur;

2. Rozvoj lidských zdrojů ve výzkumu;

3. Hodnocení dopadů Rámcových programů – je jedním z velkých témat v oblasti VaV. Výstupy z konference *EUFORDIA* budou sloužit jako jeden z podnětů pro Závěry Rady k hodnocení dopadů výzkumných programů, které jsou plánovány na Radu pro konkurenceschopnost v květnu 2009. Měly by se soustředit na principy a techniky hodnocení rámcových a jiných výzkumných programů s cílem zajistit efektivnější využití výstupů těchto hodnocení do přípravy programů budoucích;

4. Lublaňský proces – za českého předsednictví se začne projednávat, jak implementovat dokument *2020 Vize Evropského výzkumného prostoru*, který byl schválen na posledním zasedání Rady pro konkurenceschopnost za francouzského předsednictví. Očekává se posun v implementaci iniciativ *Zelené knihy o Evropském výzkumném prostoru*, zejména identifikace prvních témat pro společné programování.

Vedle výše zmíněných cílů bude české předsednictví pokračovat v projednávání a provádění dalších oblastí, jako je např. EIT (sledování procesu výběru prvních znalostních a inovačních komunit), projednávání iniciativ podle článku 169 Smlouvy o ES (společné výzkumné programy v oblasti metrologie a BONUS), GMES (Globální monitoring životního prostředí a bezpečnosti), SET plán či ITER.

**O předsednictví České republiky nám v krátkém rozhovoru více prozradila zástupkyně Stálé představitelky ČR při EU Jana Reinišová.**

**Co znamená pro Českou republiku předsednictví v Radě EU?**

Již při podávání žádosti o členství v EU ČR deklarovala, že je připravena nést svůj díl zodpovědnosti. To vystupuje do popředí zejména v momentu přebírání předsednictví. Chtěli bychom dokázat, že naše politická reprezentace a administrativa zvládá úkoly spojené s běžným chodem Unie, že budeme schopni sehrát úlohu tzv. „honest brokera“ a že za našeho vedení pokročí Unie zase o kousek dál. Byli bychom rádi, aby nikdo nepoznamenával, že se jedná o první předsednictví jedné nové členské země, a naopak, aby bylo vidět, že naše země se může měřit se všemi ostatními.

**Jakou hraje roli Stálé zastoupení ČR při EU za českého předsednictví a v čem se liší od „běžné“ agendy?**

Česká republika předsedá Radě Evropské unie a diplomaté Stálého zastoupení připravují či se podílejí na přípravě všech jednání ať již na úrovni ministrů či hlav vlád a států, jednají s ostatními unijními institucemi, zejména s Evropským parlamentem, Evropskou komisí, členskými i nečlenskými státy. V první



FOTO: WWW.EU2009.CZ

# PŘEDSEDNICTVÍ U?

polovině roku 2009 bude řada diplomatů řídit pracovní skupiny a výbory. Schůzek na různé úrovni bude jen v Bruselu za šestiměsíční české předsednictví na 2200.

## **Jak se Stálé zastoupení na tento náročný půlrok připravovalo?**

Na předsednictví se připravujeme už od roku 2006 v rámci příprav, které řídí Úřad vlády. Stálé zastoupení například zdvojnásobilo počet diplomatů, kteří byli do Bruselu vysláni, aby zajistili fungování předsednictví. A pro každého z nás samozřejmě bylo přípravou i období, kdy v oblasti EU pracujeme.

## **Co bude z vašeho pohledu nejtěžší v oblasti vědy a výzkumu?**

Jedním z nejobtížnějších úkolů bude hledání dohody o *Nařízení stanovujícím právní rámec pro evropské výzkumné infrastruktury*. Názory členských států na tuto problematiku se dnes výrazně liší. České předsednictví ale udělá vše pro to, aby se EU přiblížila k dohodě. Ta bude dalším krokem k vytvoření Evropského výzkumného prostoru bez bariér, což je naší jednoznačnou prioritou. ■

TÁŇA PERGLOVÁ,

CZELO – Česká styčná kancelář pro VaV, Brusel,  
Technologické centrum AV ČR

## **Důležité konference, které se budou konat za českého předsednictví v ČR:**

24.–25. února 2009	EUFORDIA	Ex-post hodnocení národních a rámcových programů
24.–25. března 2009	Strengthening the ERA through Research Infrastructures	Evropské výzkumné infrastruktury, jejich role ve znalostním trojúhelníku
16.–23. dubna 2009	Future and Emerging Technologies	Informační a komunikační technologie
27.–29. dubna 2009	Mobility of Researchers	Mobilita výzkumných pracovníků se zaměřením na mladé vědce
7.–8. května 2009	Research Connections 2009	Konference zaměřená na propagaci 7. RP v nových členských státech
14.–15. května 2009	Ženy ve vědě	10 let aktivit na podporu žen ve vědě
3.–6. června 2009	EuroNanoForum	Nanotechnologie napříč obory

## **Akce pořádané či spolupořádané kanceláří CZELO v rámci českého předsednictví:**

1. dubna 2009, Brusel	Den českých inovací	Představení inovačního potenciálu českých krajů
6.–7. května 2009, Lucembursko	Czech Open Days in Luxembourg	Sekce zaměřená na VaV, inovace, transfer technologií
26.–28. května 2009, Brusel	Sustainable Development: Challenge for European Research	Udržitelný rozvoj nejen v životním prostředí, ale napříč sektory
27. června 2009, Brusel	Czech Street Party	Představení české vědy na pouliční party v Bruselu



# MEZINÁRODNÍ OD GALILEA K

***Rok 2009 byl UNESCO a Organizací spojených národů vyhlášen jako Mezinárodní rok astronomie. Svět si tak připomene 400 let od prvního použití dalekohledu v astronomii Galileem Galileim. Vstupujeme do roku, který má ukázat nejen úžasný pokrok v poznání vesmíru za posledních 400 let, ale také oblohu jako úchvatnou galerii, která má stále otevřeno; množství exponátů je nepřeborné a vstup je volný.***

**K**dyž vynikající italský matematik a fyzik Galileo Galilei zamířil k obloze v létě r. 1609 dalekohled, který si sám postavil na základě zpráv o tomto holandském vynálezu, objevil tímto přístrojem v průběhu jediného roku tolik nových údajů o vesmíru, že nelenil a sepsal o tom odbornou zprávu v publikaci nazvané *Nebeský posel* (Benátky, 1610). Trvalo týden, než se vtištěná publikace dostala z Itálie do Prahy, kde si ji s dychtivostí sobě vlastní přečetl další slavný matematik, fyzik, ale též astronom Johannes Kepler, jenž v té době působil jako císařský matematik na dvoře Rudolfa II. Kepler přijal Galileovy objevy s nadšením a reagoval na ně po svém: vydal téhož roku v Praze publikaci *Rozprava s Nebeským poslem*, která opět putovala pomocí kurýrů na koních přes Alpy zpět do Itálie ke Galileimu.

Ani jeden z geniálních badatelů zajisté netušil, že o pouhých 400 roků později budou astronomická zařízení patřit mezi nejnákladnější vědecké přístroje lidstva a že komunikace mezi vědeckými pracovníky se bude odehrávat téměř rychlostí světla pomocí všudypřítomného internetu. Přitom na těchto technických samozřej-



FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC



# Í ROK ASTRONOMIE 2009 aneb INTERNETU

mostech současnosti mají oba zmínění vědci klíčovou zásluhu. Galileo jako osvícený průkopník teleskopické astronomie a Kepler jednak jako objevitel zákonů, jimiž se řídí jak pohyb nebeských těles, tak i umělých družic a kosmických sond, jednak též jako vynálezce refraktoru – dalekohledu, jenž svými optickými vlastnostmi daleko překonal Galileovo „kukátko“.

V roce 2009 si nejenom astronomové, ale i široká veřejnost připomene zakladatelské dílo obou hvězdářů, ale též nesmírný pokrok astronomie za uplynulá čtyři století. Z iniciativy profesionálních astronomů sdružených v Mezinárodní astronomické unii (IAU) byl tento rok prohlášen za Mezinárodní rok astronomie (International Year of Astronomy – IYA 2009). Česká republika patří k nejstarším členským státům IAU. Český národní komitét astronomický zřídil již na podzim r. 2007 Český organizační výbor, jenž má na starosti jak přípravu, tak i koordinaci české účasti na této mimořádně rozsáhlé mezinárodní akci. Jeho předsedou je Jiří Grygar z Fyzikálního ústavu AV ČR, v. v. i., místopředsedy Bruno Jungwiert a Pavel Suchan z Astronomického ústavu AV ČR, v. v. i. Naštěstí nemusíme výzvu k účasti profesionálních i amatérských českých astronomů a všech příznivců astronomie při uskutečnění IYA 2009 posílat kurýry na koních, ale zcela pohodlně prostřednictvím už zdomácnělého vynálezu WWW, který pochází z Evropského centra pro výzkum částic (CERN), kde se fyzikové při práci u obřího urychlovače už před dvaceti lety začali potýkat s nedokonalostmi telefonické i elektronické komunikace po obvodu 27 km dlouhé urychlovací trubice. Dnešní skvělý a aktuální přístup k informacím by nám jistě Galileo i Kepler záviděli. Český organizační výbor si klade za cíl využít této jedinečné příležitosti, aby se během tohoto roku každý člověk v naší republice dozvěděl, že vesmír je náš svět.

Nad Mezinárodním rokem astronomie v České republice přijali záštitu předseda Akademie věd Václav Pačes, ředitel Astronomického ústavu AV ČR Petr Heinzel, ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ondřej Liška, primátor hlavního města Prahy Pavel Bém a předsedkyně České komise pro UNESCO Helena Illnerová. České republice se dostalo cti slavnostního zahájení Mezinárodního roku astronomie v Evropské unii, které se uskutečnilo 7. ledna na Staroměstském náměstí poblíž unikátu, jenž nemá nikde na světě obdoby – pražského orloje (mimořádně, pražský orloj bude v následujícím roce 2010 slavít 600leté výročí). V Praze na zahájení Mezinárodního roku astronomie promluvili eurokomisař Janez Potočnik, náměstek mi-



FOTO: PAVEL SUCHAN, ARCHIV AUTORA

nistra školství, mládeže a tělovýchovy Vlastimil Růžička, prezidentka Mezinárodní astronomické unie Catherine Cesarsky a předseda Akademie věd ČR Václav Pačes. Slavnostní den doprovodil program Astronomického stanu s výstavou, propagačními a informačními materiály a především dalekohledy na pozorování pro školy a veřejnost. Ještě dříve, hned na Nový rok, se řada míst v České republice (včetně observatoře Astronomického ústavu AV ČR v Ondřejově) připojila k celosvětové akci pro veřejnost – pozorování naší nejbližší hvězdy Slunce. Od 7. ledna do konce března budou moci Pražané a návštěvníci Prahy shlédnout exteriérovou výstavu obřích fotografií *Vesmír – dobrodružství objevů*, která byla v den převzetí českého předsednictví EU slavnostně otevřena za přítomnosti významných hostů na piazzettě před Národním divadlem. Výstava bude po pražské premiéře putovat do dalších českých měst. Česká republika má v Mezinárodním roce astronomie i své specifické „želízko v ohni“ a tím je 400leté výročí publikování zásadního Keplerova díla *Astronomia Nova*. V něm Johannes Kepler formuloval své první dva zákony, jimiž se řídí pohyb planet a které objevil v Praze. Jedním z velkých připravovaných počínů pro rok 2009 je tedy otevření Keplerova muzea v Praze za podpory České astronomické společnosti a hlavního města Prahy. Popis všech dalších připravovaných akcí, od účasti českých studentů na celosvětovém zahájení v sídle UNESCO v Paříži přes mezinárodní keplerovskou konferenci až třeba po návrh na stavbu jednoduchého dalekohledu určeného pro školy včetně aktuálního dění najdete na [www.astronomie2009.cz](http://www.astronomie2009.cz). ■

JIŘÍ GRYGAR,  
Fyzikální ústav AV ČR, v. v. i.,  
PAVEL SUCHAN,  
Astronomický ústav AV ČR, v. v. i.



**Dům v Karlově ulici 4 v blízkosti Karlova mostu v Praze na sobě nese pamětní desku připomínající pražský pobyt Johanna Keplera. Zde v průběhu roku 2009 vznikne muzeum na počest zakladatele nebeské mechaniky.**

**I přes mrazivé počasí lákaly dalekohledy k detailnímu průzkumu věží na Staroměstském náměstí.**

# XXXIII. ZASEDÁNÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU AV ČR

***Zasedání Akademického sněmu, nejvyššího samosprávného orgánu Akademie věd ČR, se sice i letos konalo v tradičním předvánočním termínu, 16. prosince, avšak tentokrát mělo poněkud mimořádný a slavnostní ráz. Nejdůležitějším bodem programu, který pozorně sledovala i širší veřejnost, byla totiž volba kandidáta na nového předsedu Akademie věd na čtyřleté funkční období 2009–2013, jehož bude na návrh Sněmu a po projednání ve vládě ČR jmenovat prezident České republiky.***

Zasedání, kterého se zúčastnilo 230 členů Sněmu (89,1 %) a 50 hostů v čele s prezidentem republiky Václavem Klausem, z pověření předsedy AV ČR zahájil a řídil místopředseda AV ČR dr. Pavel Vlasák. V úvodu jednání seznámil členy Sněmu s dopisem předsedy vlády ČR Mirka Topolánka, který se nemohl osobně zúčastnit, a tlumočil svůj pozdrav i připomínky touto cestou.

Po jednomyslném schválení programu zasedání a zvolení pracovních komisí přistoupil Sněm k projednání prvního hlavního bodu programu, jímž byla zpráva předsedy AV ČR prof. Václava Pačesa o činnosti Akademické rady za období od XXXII. zasedání Akademického sněmu. V diskusi k jeho projevu vystoupili prezident republiky Václav Klaus a místopředsedkyně Rady pro výzkum a vý-

voj dr. Miroslava Kopicová, která blíže vysvětlila některé základní otázky schválené Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací a její vztah k nově přijatým předpisům Evropské unie. Náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy prof. Vlastimil Růžička seznámil Sněm se zásadami chystané reformy terciárního vzdělávání, která bude mít velký význam i pro celou oblast výzkumu a vývoje. Diskusní příspěvky představitelů Senátu ČR prof. Jana Háška a Poslanecké sněmovny prof. Ivana Ohlídala se týkaly novelizace zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, která se právě projednává v Parlamentu ČR. S potěšující zprávou o úspěšných integrálních technologických testech na tokamaku COMPASS, který je nově instalován v Praze, vystoupili představitelé Ústavu fyziky plazmatu AV ČR, v. v. i.

Po ukončení diskuse ke zprávě Václava Pačesa byla zahájena volba kandidáta na funkci předsedy Akademie věd ČR pro funkční období 2009–2013. Sněm nejprve na návrh volební komise schválil podrobnou proceduru volby. Poté se představili oba kandidáti, které navrhla shromáždění výzkumných pracovníků pracovišť AV ČR – dosavadní místopředseda AV ČR prof. Jiří Drahoš a ředitelka Ústavu experimentální medicíny AV ČR, v. v. i., prof. Eva Syková, kteří v krátkých projevech zdůraznili hlavní body svých písemně předložených programových prohlášení. Následovala vlastní tajná volba, které se zúčastnilo 228 členů Sněmu. Pro prof. Jiřího Drahoše bylo odevzdáno 188 hlasů, pro prof. Evu Sykovou 27 hlasů a 13 členů Sněmu se zdrželo hlasování. Kandidátem na předsedu Akademie věd ČR pro funkční období 2009–2013 byl tedy zvolen prof. Jiří Drahoš. Tento návrh Sněmu nyní projedná vláda ČR a poté bude předložen prezidentu republiky. Nový předseda by měl být jmenován k 25. březnu 2009 a svou činnost zahájí současně s novou Akademickou radou a Vědec-





kou radou AV ČR, které budou zvoleny na příštím zasedání Akademického sněmu dne 24. března 2009.

Dalším bodem sněmovního jednání byl návrh na úpravu *Kariérního řádu* vysokoškolsky vzdělaných pracovníků Akademie věd České republiky, který uvedl předseda Vědecké rady AV ČR prof. František Šmahel. Po něm následovala živá diskuse a v některých případech byla k navrhovaným změnám vyjádřena protichůdná stanoviska. Proto se o připomínkách k předloženému návrhu nakonec rozhodovalo jednotlivě až při schvalování závěrečného usnesení Sněmu. Schválené znění *Kariérního řádu* bude v nejbližší době vydáno jako interní norma pro potřeby pracovišť AV ČR.

Odpolední zasedání Akademického sněmu bylo věnováno převážně ekonomickým otázkám. *Zprávu o ekonomické situaci Akademie věd* a návrh jejího rozpočtu na rok 2009 přednesl dr. Jiří Rákosník. Oznámil, že se podařilo účelně alokovat a využít všechny prostředky rozpočtované na rok 2008, a odůvodnil základní strukturu navrhovaného rozpočtu AV ČR na rok 2009, který vychází ze schváleného rozpočtu výdajů kapitoly 361 Akademie věd ČR ve výši 5 885 696 000 Kč. Zvláštní pozornost přitom věnoval vysvětlení dílčího zvýšení rozdílu koeficientů hodnocení pro jednotlivé kategorie pracovišť z 0,045 na 0,049. Na zprávu dr. Jiřího Rákosníka navázala *Zpráva Dozorčí komise Akademického sněmu*, kterou přednesl její předseda prof. Jaroslav Spížek. Obě zprávy přijal Akademický sněm bez připomínek.

Poslední část jednání Sněmu využili tentokrát jeho členové k přednesení tří volných návrhů, které se týkaly bytových problémů mladých zaměstnanců pracovišť AV ČR, dílčího upřesnění kritérií pro hodnocení výzkumných výsledků a zvýšení úlohy AV ČR při přípravě nových vědeckých pracovišť.

Návrh závěrečného usnesení Sněmu přednesl jménem návrhové komise její předseda dr. Jan Hrušák. Po rozhodnutí o dílčích úpravách *Kariérního řádu* bylo celé usnesení téměř jednomyslně schváleno (proti hlasoval jeden člen Sněmu a dva se zdrželi hlasování).

Jednání Sněmu zakončil předseda AV ČR prof. Václav Pačes, který vedle tradičního vánočního a novoročního blahopřání znovu vyzval pracoviště AV ČR, aby navrhla co nejlepší kandidáty do nové Akademické a Vědecké rady AV ČR a pomohla tak příštímu předsedovi Akademie vytvořit kvalitní a ucelený řídicí tým. ■

MIROSLAV ŠMIDÁK,  
Kancelář Akademie věd ČR



# PROJEV PŘEDSEDY AKADEMIE VĚD ČR VÁCLAVA PAČESA



**V**ážené členky a členové Akademického sněmu, vážení hosté, dámy a pánové,

na dnešním zasedání Akademického sněmu nás čeká volba kandidáta na funkci předsedkyně či předsedy Akademie věd České republiky na příští čtyřleté funkční období, kterou zahájíme konstituování nových vedoucích orgánů naší Akademie na léta 2009–2013. S tímto „střídáním stráží“, o jehož významu chci v závěru ještě mluvit, bude samozřejmě souviset i hlubší zhodnocení činnosti a vývoje Akademie za uplynulé čtyři roky, shrnutí pozitivních výsledků i nedostatků a případná doporučení pro práci nově zvolené Akademické a Vědecké rady. Podrobnější rozbor a hodnocení Vám však hodlám předložit až na příštím zasedání Akademického sněmu dne 24. března 2009, kterým skončí jak moje funkční období jako předsedy Akademie, tak i funkční období celé Akademické rady, Vědecké rady Akademie i jejich pomocných a poradních orgánů. Dnes bych proto rád jen krátce komentoval písemnou zprávu o činnosti Akademické rady za osm měsíců od našeho posledního sněmovního jednání.

**J**ak víte, proběhla v několika posledních měsících kontrola a průběžné hodnocení řešení výzkumných záměrů pracovišť Akademie za léta 2005–2007 a výsledků vědecké a odborné činnosti pracovišť za

toto tříleté období. Kontrolu a hodnocení, které vyplývaly z platného zákona o podpoře výzkumu a vývoje, prováděly panelovou metodou tři vysoce kvalifikované nezávislé hodnotící komise s výrazným podílem externích odborníků. Pro hodnocení bylo shromážděno značné množství podrobných věcných podkladů, přičemž si však použitá metodika nevyžádala nepřiměřené administrativní zatížení ústavů. Závěrečné protokoly o výsledcích hodnocení byly dány pracovištím k vyjádření a po vypořádání jejich připomínek jim byly v konečné podobě rozesílány. Celková závěrečná zpráva o průběžném hodnocení byla zveřejněna na interních stránkách Akademie věd. Nejpodstatnějším výsledkem hodnocení je, že se objektivně potvrdilo to, o čem jsem se na základě vlastních poznatků a zkušeností přesvědčil i sám, totiž že vědecká výkonnost soustavy pracovišť AV ČR jako celku se soustavně zvyšuje. Do kategorie A, v níž je převážná většina vědeckých útvarů pracoviště hodnocena na úrovni srovnatelné s evropským standardem a některé týmy lze srovnávat se světovou špičkou, mohlo být na základě hodnocení zařazeno plných 73 % našich pracovišť nebo jejich částí. Zbývajícím 27 % pracovišť byla přiznána kategorie B, odpovídající tomu, že na pracovišti jsou týmy dosahující evropské úrovně a převážná většina vědeckých útvarů představuje špičku v národním měřítku. Pro celkový vývojový trend je pak příznačné zvláště to, že 22 pracovišť bylo na základě dosažených výsledků zařazeno výše než při vstupním hodnocení před třemi lety. Závěrem hodnocení tedy bylo, že Akademická rada schválila pokračování a tedy i další financování všech stávajících výzkumných záměrů. Jak bylo již dříve přislíbeno, nebyly z výsledků tohoto průběžného hodnocení vyvozeny žádné zásadní závěry pro další institucionální financování výzkumných záměrů. Na základě provedených analýz však Akademická rada rozhodla o dílčí korekci odstupů v koeficientech pro výpočet dotací z dosavadních 4,5 % na 4,9 %.

**J**ako doklad celkového pozitivního vývoje vědecké výkonnosti pracovišť AV ČR lze uvést i několik namátkou vybraných významných výsledků a dalších událostí v životě Akademie věd za poslední měsíce.

Začnu gratulací těm, kterým byla letos udělena významná mimoakademická cena *Česká hlava*. Jsou to Pavel Hobza z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR, v. v. i., za *Národní cenu* a Josef Paldus, bývalý pracovník Ústavu fyzikální chemie J. Heyrov-

ského AV ČR, v. v. i. za cenu *Patria*. Oba ocenění jsou záky a mladšími spolupracovníky našeho čestného předsedy Rudolfa Zahradníka. *Zvláštní cenu Všeobecné zdravotní pojišťovny* získal Radim Šrám z Ústavu experimentální medicíny AV ČR, v. v. i., a cenu *Doctorandus* Mgr. Alena Čížková, která pracovala na našem Fyziologickém ústavu AV ČR, v. v. i., a v Centru aplikované genomiky. Cenou předsedy Rady pro výzkum a vývoj byl premiérem ČR Mirkem Topolánkem oceněn také člen našeho Sněmu Cyril Höschl. *Medaili Učené společnosti* ČR dostali Antonín Holý z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR, v. v. i., a František Šmahel, předseda VR Akademie z Centra mediévistických studií. *Cenu Učené společnosti* získala Jana Humpolíčková z Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, v. v. i., *Medaili Josefa Hlávky* dostali František Kaštánek z Ústavu chemických procesů AV ČR, v. v. i., a Jiří Pechar z Filozofického ústavu AV ČR, v. v. i. *Cenu Josefa Hlávky pro mladé vědce* obdrželi Lukáš Král z Fyzikálního ústavu AV ČR, v. v. i., Kamila Réblová z Biofyzikálního ústavu AV ČR, v. v. i., Jiří Šedý z Ústavu experimentální medicíny AV ČR, v. v. i., Jiří Pinkas z Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, v. v. i., a Michal Šimůnek z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

Na základě iniciativy Astronomického ústavu AV ČR, v. v. i., se Česká republika stala řádným členem ESA (European Space Agency). Někteří pracovníci Akademie byli vládními orgány jmenováni do výborů ESA, ve kterých již začali pracovat. Podporujeme,

aby ustavení plánované vládní agentury koordinovalo MŠMT, které nejlépe zabezpečí vyváženou orientaci na výzkum a aplikace.

Dne 9. prosince 2008 se v Ústavu fyziky plazmatu AV ČR, v. v. i., uskutečnily úspěšné integrální technologické testy na tokamaku COMPASS, který je přesně zmenšeným modelem připravovaného tokamaku ITER.

Kolegové z Fyzikálního ústavu AV ČR, v. v. i., ve spolupráci s vědci z Japonska a Španělska představili a na základě kvantových výpočtů vysvětlili novou metodu atomární manipulace, která umožňuje tzv. atomární psaní. Výsledek byl publikován v časopise *Science*. Spolu s předešlým objevem této skupiny, publikovaným v časopise *Nature* v roce 2007, tak bylo umožněno vytvářet přesně specifikované nanostruktury požadovaných chemických a fyzikálních vlastností. Význam těchto dvou časopisů, tedy *Science* a *Nature*, je někdy přeceňován, ale přece jen publikace v nich jsou obzvláště prestižní a s radostí konstatuji, že jsme v nich v letošním roce publikovali celou řadu dalších prací. To v minulosti nebývalo.

V Argentině byla v listopadu 2008 dokončena stavba jižní větve gigantického detektoru Observatoře Pierra Augera. Pracovníci Fyzikálního ústavu AV ČR, v. v. i., se podílejí na tomto projektu spolu s více než čtyřmi sty fyziky ze 70 institucí a 17 zemí. Observatoř se rozkládá na ploše více než 3000 kilometrů čtverečních v argentinské provincii Mendoza a tvoří ji síť 1600 povrchových detektorů a 24 fluorescenčních teleskopů, pro něž dělá



VŠECHNA FOTA: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC



přesná zrcadla společné pracoviště Akademie a Univerzity Palackého v Olomouci.

Na 50. mezinárodním strojírenském veletrhu v Brně prezentoval Ústav přístrojové techniky AV ČR, v. v. i., ve spolupráci s firmou Mesing, s. r. o., a Českým metrologickým institutem výsledek projektu *Tandem – Laserový nanokomparátor pro kalibrace délkových snímačů*, který obdržel *Cenu časopisů Technický týdeník a Automatizace*. Tato metoda bude zařazena do národní metrologické soustavy ČR v oblasti měření délek. Pracovníci tohoto ústavu přispěli též podstatným podílem k vytvoření technologie ochranných holografických prvků nové generace vyráběných ve firmě Optaglio, za niž byla udělena letošní cena *České hlavy* v kategorii *Industrie*.

Pracovníkům Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR, v. v. i., byl udělen patent na kompozity pro náhrady kostí, jejichž póry výrazně podporují vrůstání kostní tkáně.

Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, v. v. i., spolu s belgickou Katolickou univerzitou v Lovani

a Univerzitou v Lutychu za podpory řady belgických a holandských investičních firem zahájily činnost spin-off společnosti, která se specializuje na vývoj antivirových léčiv pro veterinární účely. Nová biofarmaceutická společnost již úspěšně završila první kolo financování a díky investicím soukromého kapitálu získala 8,5 milionu eur. Ústav navíc získal i dva prestižní evropské granty, tzv. *ERC advanced grants*.

V Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, v. v. i., byla vyvinuta nová mikrospektroskopická technika časově rozlišené fluorescenční korelační spektroskopie (FLCS), kterou lze studovat strukturní anomálie DNA.

Skupina pracovníků z Ústavu systémové biologie a ekologie AV ČR, v. v. i., publikovala v časopise *Nature* historicky první strukturu restriční podjednotky endonukleázy Typu I. V témže časopise byl publikován i objev pracovníků Parazitologického ústavu Biologického centra AV ČR, v. v. i., v Českých Budějovicích týkající se nově kultivovaného organismu příbuzného výtrusovci, který je původcem malárie, což otevírá nové perspektivní možnosti pro léčbu této choroby.

Na Ústavu molekulární genetiky AV ČR, v. v. i., identifikovali gen samčí sterility s významným aplikačním potenciálem i pro humánní medicínu. Práce je publikována v časopise *Science*.

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., dokončil dvěma rozsáhlými svazky monumentální dílo *Lexikon české literatury*, který v encyklopedické podobě předkládá mimořádně hodnotnou souhrnnou informaci o celých dějinách českého písemnictví. Vydáním tohoto díla osvědčilo i Nakladatelství Academia vysokou úroveň své současné činnosti.

Historický ústav AV ČR, v. v. i., a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., vydaly syntetické dílo *Dějiny českých zemí*. Po dlouhé době jde o souhrnné dílo určené široké kulturní veřejnosti, které by mělo být přeloženo do angličtiny i dalších jazyků, a v této formě tak přispívat k poznání našich dějin v zahraničí. A to zejména ve spojení s naším předsednictvím EU.

Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i., byl pořadatelem uzavřeného akademického kolokvia *Dopady ratifikace Lisabonské smlouvy (právní a institucionální aspekty)*, které nejen zhodnotilo průběh ratifikačního procesu, ale zabývalo se i dopadem případného přijetí *Lisabonské smlouvy* na vnitrostátní právní řád a fungováním unijních a národních institucí s ohledem na nadcházející předsednictví České republiky v Evropské unii.

Společný projekt Archeologického ústavu AV ČR, v. v. i., v Brně, Archeologického ústavu SAV a Polské akademie umění v Krakově *Moravia Magna* získal na 82. valném shromáždění Union Académique Interna-



tionale nejvyšší ocenění při hodnocení za uplynulé čtyřleté období.

A na závěr bych tentokrát vedle vlastních výzkumných výsledků rád připomenul i mimořádně bohatou a úspěšnou aktivitu naší Akademie v oblasti propagace a popularizace vědy. Obzvláště oceňuji jednak ukončený projekt *Otevřená věda*, zaměřený na zlepšení výběru a přípravy vědecky talentovaných středoškolských studentů, a jednak letošní *8. týden vědy a techniky* a *Dny otevřených dveří* ve dnech 3.–9. listopadu 2008, jichž se na více než stovce přednášek, výstav a dalších centrálních akcí a při prohlídkách 72 pracovišť našich ústavů zúčastnilo přes 25 000 zájemců.

Přes všechny tyto celkově pozitivní výsledky si však musíme přiznat a stále připomínat, že Akademie věd jako celek stále ještě není na místě, na němž ji všichni chceme vidět, tedy na místě přední evropské vědecké instituce v plném rozsahu a významu tohoto slova. Naše dominantní postavení v České republice, snadno dokumentovatelné světovými databázemi, nestačí.

**A**nyní mi dovolu, abych obrátil Vaši pozornost k některým aktuálním otázkám probíhající celostátní reformy výzkumu, vývoje a inovací, a tedy i na právní, ekonomický a organizační rámec, v němž konáme a zejména v blízké budoucnosti budeme konat naši vědeckou práci.

Přeměnou našich pracovišť na veřejné výzkumné instituce jsme se podrobně a z různých hledisek zabývali na řadě předchozích zasedání Sněmu. Dva roky po jejím uskutečnění můžeme jen znovu potvrdit, že po právní, ekonomické a organizační stránce je tato přeměna – až na dořešení několika jednotlivostí – úspěšně a bez vážnějších problémů dokončena. Ještě důle-



žitější však je, že některé ústavy začínají již iniciativně využívat nové pracovní a ekonomické možnosti, které jim forma veřejných výzkumných institucí nabízí, budují si užitečné externí kontakty a spolupráce, vytvářejí subjekty umožňující rychlejší a účinnější uplatnění a využití jejich výzkumných výsledků v praxi v národním i mezinárodním měřítku. Letos byla například dokončena 1. část Inovačního biomedicínského centra Ústavu experimentální medicíny AV ČR, v. v. i. Toto velmi žádoucí věcné využívání formy veřejných výzkumných institucí se však zatím týká jen několika málo pracovišť a na mnoha dalších, která mají obdobné příznivé podmínky a možnosti, tomu tak zatím není. Nad tím by se měli ředitelé i rady pracovišť zamýšlet a bude také úkolem této i příští Akademické rady, aby tyto nové možnosti účinněji podporovala. V této souvislosti Vám doporučuji i využívání služeb nově zřízeného Informačního centra Akademie věd pro inovace (ICAVI) při Středisku společných činností AV ČR, v. v. i., jehož úkolem je umožňovat ve spolupráci s Českou manažerskou asociací a se Svazem průmyslu a dopravy přímá osobní, oborově cílená setkávání našich pracovníků s čelnými představiteli podnikatelského sektoru. Značné možnosti rozvoje vazeb našich pracovišť se společenskou a ekonomickou praxí nabízejí také smlouvy o partnerství a spolupráci Akademie se samosprávnými celky, které máme v současné době uzavřeny již ve třech českých a moravských krajích.

V souvislosti s problematikou veřejných výzkumných institucí bych rád dal k uvážení ještě jeden námět. Při restrukturalizaci pracovišť v souvislosti s přechodem na veřejné výzkumné instituce jsme zřídili Biologické centrum AV ČR, v. v. i., v Českých Budějovicích jako jednu velkou veřejnou výzkumnou instituci, kterou tvoří pět velmi samostatných vědeckých ústavů a společná hospodářská správa. Dvouleté zkušenosti uka-



zují, že se toto uspořádání osvědčilo a že Biologické centrum po všech stránkách úspěšně funguje. Aniž bych cokoli vnucoval, dávám Vám proto k uvážení, zda by nestálo za to přemýšlet o vytvoření podobné organizační formy i na dalších pracovištích, kde k tomu jsou vhodné věcné i organizačně-technické předpoklady.

**H**lavní pozornost je ovšem v současné době upřena na další přípravu *Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací*, jejíž zásady schválila vláda v březnu letošního roku. Tuto reformu vítáme, pokládáme ji za potřebnou a souhlasíme i s jejími hlavními zásadami. Jeden z hlavních právních dokumentů reformy, totiž novela zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, se v současné době již projednává v Poslanecké sněmovně. I když ne všechny naše připomínky byly do tohoto dokumentu zapracovány, uvítali bychom jeho brzké přijetí.

Vlastní přijetí zákona 130 však ještě zásadní změnu k lepšímu v oblasti výzkumu a vývoje nepřinese. Neodmyslitelnou další podmínkou této změny bude soustavné a urychlené zvyšování veřejných i soukromých výdajů na výzkum alespoň na úroveň průměru Evropské unie, přičemž musí být v souladu s poměry ve vyspělých zemích zajištěn i přiměřený podíl výdajů na základní výzkum.

A konečně má pro správný účinek reformy klíčový význam i vypracování co nejobjektivnější a nejspra-

vedlivější metodiky hodnocení výsledků výzkumu a vývoje, které má být – po předpokládaném ukončení existence dosavadního institutu výzkumných záměrů – základem diferencovaného institucionálního financování výzkumných organizací, a tedy i jejich existence, rozvoje či útlumu. Přes dlouhodobé intenzivní úsilí, které této problematice věnujeme, však nejsme s dosavadním vývojem spokojeni. Bylo sice uznáno, že tzv. bodové hodnocení má být jen jedním a nikoli jediným nástrojem pro regulaci institucionálního financování a došlo i k některým pozitivním změnám ve vlastní metodice hodnocení, ale všechny problémy se ještě zdaleka nepodařilo vyřešit a s vyřešením jedněch se opět objevují další. Tak např. bylo na první pohled spravedlivěji vyřešeno hodnocení časopiseckých publikací v různých oborech, zároveň však vzniklo nebezpečí, že dojde k deformaci výsledného počtu bodů podle počtu časopisů v daném oboru. Další změnou je dělení bodové hodnoty výsledku nikoli podle množství veřejných prostředků vložených do jeho vzniku, ale podle adres autorů výsledku. To je samozřejmě také spravedlivý princip, který však začíná mít pro pracoviště AV ČR negativní dopad vzhledem k nerovnoprávnému postavení AV ČR při přípravě doktorandů. Již nyní totiž některé univerzity vyžadují, aby na publikacích doktorandů byly uváděny jejich adresy, což je sice formálně správné, ale nepřijatelné v případech, kdy práce doktoranda



*de facto* v plném rozsahu vznikla na akademickém pracovišti, pod vedením jeho pracovníků a na jeho náklady. I z těchto příkladů je tedy zřejmé, že metodiku hodnocení bude třeba dále kriticky propracovávat, aby se její zamýšlené použití stalo pomůckou ke skutečně racionálnímu a efektivnímu rozdělování prostředků.

**D**alší poznámka se týká jedné ze zásadních změn vyplývajících ze schválených zásad reformy i z projednávaného návrhu novely zákona č. 130/2002 Sb. Účelová podpora výzkumu, vývoje a inovací má být do budoucna v zásadě soustředěna pouze do dvou celostátních center – Grantové agentury ČR, jako poskytovatele podpory grantových projektů orientovaných na základní výzkum, a nově zřízené Technologické agentury ČR, orientované na podporu aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací. Pokud bude tato změna uzákoněna, dojde k postupnému ukončení činnosti naší vlastní Grantové agentury a také již nebudeme vypisovat nové účelově financované programy. Přitom je samozřejmé, že všechny již vyhlášené programy a veřejné soutěže řádně dojdou a Akademie, resp. její Grantová agentura, je budou až do jejich ukončení administrovat. Perspektivně však pro nás z této změny jasně vyplývá požadavek, abychom byli na všech pracovištích ještě aktivnější v uplatňování požadavků a návrhů pro Grantovou agenturu ČR a v těch oborech, kde to přichází v úvahu, plně počítali i s možnostmi získání podpory od budoucí Technologické agentury ČR. Do této instituce totiž budou pravděpodobně alokovány značné finanční prostředky a je v našem i celospolečenském zájmu, aby byly efektivně využívány pro urychlení technického rozvoje našeho průmyslu a služeb na vyspělých vědeckých základech a nerozptylovaly se v různých sporných a neprůhledných aktivitách.

**V** závěru tohoto oddílu mé zprávy Vás ještě musím informovat o tom, že vláda ČR již před schválením novely zákona o podpoře výzkumu a vývoje schválila svým usnesením z 20. října 2008 dokument, který by měl na připravovaný zákon vlastně spíše navazovat, totiž návrh změn ve státní správě výzkumu, vývoje a inovací. K tomuto dokumentu, který byl připraven velmi chvatně a před předložením vládě nebyl ani rozeslán do řádného připomínkového řízení, máme řadu výhrad. Byl totiž zpracován schematicky a pokud jde o AV ČR i bez náležitého respektu k jejímu specifickému postavení a úkolům, které pro ni vyplývají ze zákona o Akademii a jejich vládou schválených Stanov. Důsled-



kem toho je, že se počet zaměstnanců Kanceláře Akademie věd má perspektivně snížit o celou polovinu. Přes naše výhrady ovšem toto usnesení vlády platí a bude nutno je postupně realizovat. To však hodláme učinit velmi uváženě tak, aby v Akademii věd byl i do budoucna řádně zajištěn nejen výkon vlastní státní správy, ale aby kvalitně a v řadě oblastí lépe a účinněji než dosud fungovala i společná výzkumná infrastruktura celé soustavy našich pracovišť a centrální podpora různých oblastí jejich činnosti. Zde bude třeba využít i některých dobrých zkušeností Střediska společných činností AV ČR jako veřejné výzkumné instituce zabývající se infrastrukturou výzkumu. Na druhé straně je ovšem jasné, že toto Středisko je již nyní svou velikostí i složitostí a rozmanitostí svých aktivit na hranicích únosnosti a není možné je dále rozšiřovat.

**P**řecházím nyní k aktuálním otázkám evropské integrace našeho výzkumu a mezinárodní vědecké spolupráce. Zde stojí na prvním místě historicky ojedinělá a neopakovatelná příležitost zásadně posílit naši výzkumnou základnu maximálním a efektivním využitím evropských strukturálních fondů. O přípravě tzv. velkých projektů Operačního programu *Výzkum a vývoj pro inovace* jste, myslím, dostatečně informováni z našich předchozích zpráv a z médií. Chci zde proto jen zopakovat a potvrdit, že budeme dále prosazovat a podporovat kvalitně připravené velké projekty, které mají celoevropský význam a které budou znamenat vybudování trvalé špičkové výzkumné infrastruktury, tedy včetně projektu CESLAB, který nebyl Ministerstvem školství přijat. Tím ovšem možnosti využití strukturálních fon-



dů nejsou zdaleka vyčerpány. Naopak, prostor pro iniciativu všech našich pracovišť se teprve nyní plně otevírá. Je potěšitelné, že několika našim ústavům (Ústavu experimentální medicíny AV ČR, v. v. i., Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, v. v. i., Ústavu experimentální botaniky AV ČR, v. v. i.) již byly schváleny projekty v rámci operačních programů *Praha-Adaptabilita* a *Praha-Konkurenceschopnost*. V současné době běží výzvy programů *Podnikání a inovace* a *Vzdělávání pro konkurenceschopnost*. Záleží proto jen na naší iniciativě a aktivitě, jak těchto, znovu zdůrazňuji, neopakovatelných možností dokážeme využít.

Již na minulém zasedání Sněmu jsem upozorňoval na důležitost aktivní účasti AV ČR na další ojedinelé události, totiž na předsednictví České republiky v Evropské unii v prvním pololetí roku 2009. Je potěšitelné, že vedle několika centrálních akcí, které k českému předsednictví uspořádá Akademie samostatně nebo ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, byly do kalendáře českého předsednictví jako doprovodné akce zařazeny i vědecké konference, které budou v prvním pololetí 2009 pořádat Fyzikální ústav AV ČR, v. v. i., Ústav fyziky plazmatu AV ČR, v. v. i., Biologické centrum AV ČR, v. v. i., Botanický ústav AV ČR, v. v. i., Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v. v. i., a Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Významné je i plánované zahájení roku astronomie 7. ledna 2009 za přítomnosti komisaře Potočnicka a dalších významných hostů.

Závěr svého vystoupení věnuji prvořadě závažnému tématu přípravy nového složení vedoucích orgánů naší Akademie na příští čtyřleté období.



Již v dalším bodu jednání rozhodnete o kandidátce či kandidátu, kterého navrhnete vládě a prezidentu České republiky ke jmenování do funkce předsedy Akademie věd a kterému budu moci dne 24. března 2009 tuto funkci předat. Bezprostředně po této volbě Vás však čeká neméně náročný a důležitý úkol, totiž postavit novému předsedovi po bok co nejkvalitnější, ucelený a pracovitý tým jeho bezprostředních spolupracovníků – členů Akademické rady AV ČR. Naléhavě Vás prosím, abyste výběru kandidátů do Akademické rady věnovali na všech pracovištích maximální pozornost a navrhli za její členy odborně, organizačně i morálně nejzdatnější příslušníky naší akademické komunity. Úkoly, které budou před novým výkonným orgánem Akademie věd stát, budou totiž velice náročné. Budou v sobě samozřejmě opět zahrnovat soustavnou administrativní práci, ale bude k nim patřit i houževnaté vnitřní úsilí o zvyšování úrovně našeho vědeckého výkonu, jež znamená nejen ještě výraznější podporu vynikajících vědeckých týmů a jednotlivců, ale i málo populární eliminaci slabé práce. V neposlední řadě se od předsedy a Akademické rady očekává, že budou zdrojem neustálé iniciativy a nových dobrých nápadů ve všech rozmanitých oblastech naší činnosti. Tyto náročné úkoly může nová předsedkyně či nový předseda zvládnout opravdu jen za pomoci odborně i morálně silného a zároveň vnitřně soudržného a harmonického týmu.

Jestliže jsem až dosud hovořil o akademické exekutivě, tedy o předsedovi a Akademické radě, pak prosím, abyste nemenší pozornost a péči věnovali i příštímu složení našeho centrálního koncepčního orgánu – Vědecké rady Akademie –, jehož úloha i aktivita v souvislosti se vzrůstající složitostí celého vnitřního života naší instituce rovněž neustále roste. Zde máme výběr v několika směrech usnadněn: počet funkčních období členů Vědecké rady není omezen, lze do ní navrhovat i stávající ředitele pracovišť, je tu však značné povinné zastoupení externích vědců. A při výběru kandidátů bychom neměli zapomenout ani na vynikající starší příslušníky naší vědecké obce, které by již nebylo správné zatěžovat náročnou exekutivní prací, ale jejichž moudrost a zkušenosti mohou být nejlépe zúročeny právě ve Vědecké radě.

Vážení členové Akademického sněmu, dámy a pánové, tolik jsem chtěl připomenout k nejzávažnějšímu úkolu dnešního i příštího zasedání našeho Sněmu. ■

# PROJEV PREZIDENTA VÁCLAVA KLAUSE



FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC

**P**ane předsedo, dámy a pánové, děkuji za pozvání na Váš letošní Akademický sněm, na němž bude volen nový předseda naší vrcholné vědecké instituce.

Chtěl bych své přítomnosti využít i k tomu, abych poděkoval prof. Pačesovi za práci, kterou na čele AV ČR v uplynulých čtyřech letech vykonal. Já jsem ocenil jeho práci státním vyznamenáním, které jsem mu udělil letos v říjnu.

Pozdravit Akademický sněm AV ČR nepřicházím jako hlava státu pouze ze zdvořilosti. Jak dobře víte, k Vaší instituci mám i silný osobní vztah, neboť jsem řadu let prožil jako výzkumný pracovník dvou tehdejších vědeckých ústavů. Víím, s jak obtížným dědictvím se musela Akademie věd v uplynulém období vyrovnávat a jak nezbytná byla její transformace. Víím také, jaké rozdíly v kvalitě vědecké práce, ve schopnosti absorbovat a rozvíjet poznatky světové vědy a prezentovat je na mezinárodní úrovni existovaly či dosud ještě existují mezi jednotlivými vědními obory i vědeckými ústavy. Odpovědné hledání priorit našeho základního výzkumu, účelná alokace vždy omezených veřejných prostředků, schopnost získávat zdroje na mezinárodní úrovni, brždění úniku talentovaných vědeckých mozků do zahraničí – to vše jsou úkoly, před nimiž jste stáli ve velmi naléhavé podobě. A do značné míry stojíte i teď.

Jsem rád, že se za poslední léta při řešení těchto a mnohých dalších problémů naší vědy podařilo pokročit vpřed. Jsem rád, že mnohá pracoviště mají i z hlediska mezinárodního srovnání špičkovou úroveň a že práce našich vědců dosáhly řady mezinárodních ocenění.

Ukázalo se i to, že naše věda nemůže být dlouhodobě úspěšná, pokud bude odtržena od vysokého školství, pokud nebude schopna rychle zprostředkovávat své nejnovější poznatky nastupujícím generacím. Proto považuji za zcela klíčovou spolupráci akademických ústavů a vysokých škol.

Pod vedením předsedy AV jste se – s odbornými postoji a pohledy – pustili i do velmi zpolitizované problematiky budoucnosti naší energetiky. Bylo to velmi potřebné. Moc bych si přál, abyste se pokusili vrátit rozum i do současné debaty o globálním oteplování. Nalézat optimální bod mezi navýsost teoretickým bádáním a jeho uplatňováním ve veřejných diskusích je těžké, vždy je něco za něco, my ekonomové říkáme „trade off“, ale Váš hlas nesmí chybět. Když chybí, zní hlas někoho jiného.

Nový předseda AV ČR, kterého dnes zvolíte, bude mít před sebou řadu obtížných úkolů. Důležité je, že může navázat na základy, které se podařilo položit prof. Pačesovi a jeho týmu.

Přeji Vám šťastnou volbu. ■

## Z DOPISU PŘEDSEDY VLÁDY MIRKA TOPOLÁNKA

Vážený pane předsedo, vážení členové Akademického sněmu,

bohužel zde dnes nemohu být. Vy dobře víte, že při setkání s vámi se nikdy neomezují na pouhá zdvořilostní klišé. Že se nikdy nevyhýbám diskusi nad vážnými otázkami, které vyvolává potřeba hlubokých změn v české vědě a výzkumu. Dovolte mi tedy být i v této zdravotní situaci a využít příležitosti, abych vás – nikoli poprvé – oslovil s představou budoucnosti vědy v této zemi.

Začnu tím, na čem se bezpochyby všichni shodneme: věda, vědecké poznatky a praktické výsledky, které z nich plynou, to není pouze důležitý klíč k budoucnosti. Je to klíč, bez něž si úspěšnou budoucnost této země nelze ani představit, natož ji realizovat.

Chci vás opět ujistit, že tato vláda si tento fakt jasně uvědomuje. Proto postupně realizujeme reformu výzkumu, vývoje a inovací, která svou hloubkou a komplexností nemá od roku 1989 obdoby. Věřím, že i na potřebě změny se shodneme.

To, pro co vás chci získat, je rámcová podoba, základní obrys této změny. Říkám úmyslně rámcová, protože naše reforma není a nemůže být ničím jiným než stanovením pravidel, nalajnováním hřiště. Skutečná změna, co se týká obsahu a výsledků, je na vás. Tato vláda obecně upřednostňuje osobní iniciativu a aktivitu. Jak by mohla přistupovat jinak k diskusi s tělesem tak bytostně svobodným, jakým je akademická obec? S tělesem, které je historicky spjato se samotnými zdroji naší svobody?

Naše reforma není žádným konstruktem spadlým z nebe, není to detailní státní plán výzkumu a vývoje, který stačí plnit a úspěch se dostaví sám. Nechceme vám nic diktovat. Naopak. Naše reforma je výsledkem empirie, čerpá ze zkušeností světových i našich vědců, jejím cílem je zajistit vám příležitost k úspěchu, nikoli se snažit úspěch nadekretovat.

Základním kamenem reformy je výrazně zvýšit efektivitu financování výzkumu, vývoje a inovací. To znamená soustředit více jak veřejných, tak soukromých prostředků do základního výzkumu, který dosahuje excelence ve světovém měřítku, a do aplikovaného výzkumu, který má měřitelné výsledky v podobě růstu konkurenceschopnosti.

Jednoduše řečeno, základním cílem reformy je zajistit, že úspěch se bude výrazně lišit od neúspěchu. Vím, že ne všichni z vás přijímají tento základní princip. Je to bohužel i kvůli mýtům a poplašným zprávám, které o reformě kolují.

Jedním z těchto mýtů je obava, že reforma podporuje aplikovaný výzkum a spolupráci s průmyslem na úkor základního výzkumu. Předpokládám, že tento strach má původ v předsudku, že každá vláda dává přednost okamžitým ekonomickým přínosům před čistou vědou. V předsudku, který vychází z vašich špatných zkušeností s předlistopadovými, ale i polistopadovými vládami.

Tato obava ale vůbec není namístě. Jak jsem řekl, naším základním principem je důraz na svobodu a osobní aktivitu. Snaha upřednostnit jeden typ výzkumu na úkor druhého by byla v rozporu s tímto principem, v rozporu s principem rovnosti příležitostí. Ostatně v Radě pro výzkum a vývoj zasedají ti nejvýznamnější představitelé jak základního, tak aplikovaného výzkumu, což je zárukou vyváženosti.

Jestliže se v Reformě o aplikacích a inovacích opravdu mluví nejvíce, není to proto, že by tato oblast měla být selektivně zvýhodněna. Jak ale jistě víte, právě ve schopnosti přenášet výsledky výzkumu a vývoje do praxe máme největší problém.

Značná část toho, co se vydává za aplikovaný výzkum, je totiž ve skutečnosti špatný základní výzkum. Nepřináší ekonomické efekty a místo toho produkuje články v regionálních sbornících nebo výzkumné zprávy, které nakonec nikdo nečte. Proto musíme spojit aplikovaný (a právě jenom aplikovaný) výzkum a vývoj s byznysem. Veřejná podpora aplikovaného výzkumu bude založena na kofinancování ze strany soukromých uživatelů. To je základem připravované Technologické agentury, která bude pochopitelně otevřená i týmům z AV ČR. Rozhodně více než současná ministerstva.

U základního výzkumu je to jinak. Zde motivační systém již existuje a vytvořila ho sama světová vědecká obec. Vláda by sotva mohla vymyslet lepší systém hodnocení kvality základního výzkumu, než jakým jsou odborné vědecké publikace.







Už z tohoto rozdělení je zřejmé, že vláda si uvědomuje rozdílné postavení základního a aplikovaného výzkumu. Čistá věda je a dlouho bude daleko více závislá na veřejných prostředcích.

Na důkaz, že vláda základní výzkum nediskriminuje, uvedu alespoň jeden příklad. Rozpočet Grantové agentury ČR coby dominantního zdroje účelového financování základního výzkumu se v souladu s Reformou výrazně navýší. V roce 2008 Grantová agentura rozdělila 1,5 miliardy Kč, v roce 2009 to bude téměř 1,8 miliardy Kč, v roce 2010 již dvě miliardy a pokud se nic závažného nestane, v roce 2011, kdy bude implementace reformy téměř u konce, to bude již 2,3 miliardy Kč. Toto zvýšení bude možné mimo jiné i díky tomu, že se prostředky, zatím roztroušené po jednotlivých resortech, soustředí pod jednu střechu, pod jedna pravidla rozdělování a pod jednu přísnou kontrolu. Přitom výše institucionálního financování zůstane po zrušení výzkumných záměrů na zhruba stejné úrovni – cca 10 miliard Kč. Ty však budou v souladu s pravidly EU rozdělovány především veřejným výzkumným institucím a vysokým školám.

Je tedy zřejmé, že dotace základního výzkumu se nebudou snižovat, ale naopak. Není třeba se bát, že bude klesat například rozpočet společenských a humanitních věd. Pouze větší díl koláče získají ti, kteří dosahují lepších výsledků.

Vrátím se nyní k tomu, co jsem řekl na začátku. Ambicí vlády není vědu řídit, ale pouze stanovit pravidla. Pravidla, která rozšíří prostor svobodného bádání. Pravidla, která podpoří světovou excelenci či alespoň slušnou evropskou kvalitu. A nyní si dovolím otázku směrem k vám: kdo jiný by měl z těchto změn profitovat, když ne Akademie věd? Všichni víme, že budoucnost základního výzkumu naprosto zásadně závisí na spolupráci Akademie věd a veřejných vysokých škol. Akademie přitom tahá za kratší konec provazu.

Vysoké školy jsou schopny teoreticky přežít i z prostředků na výuku, kdežto AV žádné jiné než výzkumné peníze nemá a mít nebude. Reforma dává Akademii věd možnost získat díky excelenci větší díl z veřejných prostředků na výzkum. Což jí umožní být daleko atraktivnějším partnerem pro vysoké školy a perspektivnějším zaměstnavatelem pro vědecký dorost.

Akademie věd představuje v mnoha aspektech to nejlepší v české vědě. Nejen co se týká vlastního výzkumu, ale i relativně pružné a nebyrokratické organizace. Proto se nemusí obávat, že reforma klade takový důraz na excelenci, konkurenci a efektivitu. Naopak. Opravdu si nemyslím, že je v zájmu Akademie věd bránit se změnám. Děláme je proto, že vám věříme, že vám chceme dát větší možnost uspět. Věřím, že stejnou důvěru, jakou má vláda ve vás, dáte vy reformě. Nebude to totiž tento kabinet, kdo bude sklízet plody jejího úspěchu. Budou to občané České republiky. Budete to vy, protože reforma vám nabízí dlouhodobou perspektivu, nikoli jen naději na větší balík peněz v předvolebním roce.

Pozoruji, že Akademie věd dlouhodobě zaujímá k politice a jakýmkoli změnám postoj pasivní rezistence. Možná jsou za tím trpké zkušenosti z doby před listopadem 1989 i z 90. let. Ale vzájemnou nedůvěrou pouze konzervujeme neblahý status quo. Nic přece nemůže být vědeckému myšlení více cizího než udržování starých pořádků, než strach vstoupit na neprobádanou půdu, než snaha udržet získané pozice a nesnažit se získat nové.

Věřím, že nové vedení Akademie věd, které dnes zvolíte, bude otevřeno spolupráci na reformě a myšlence na změnu. Tu změnu česká věda potřebuje dlouho. Šance na ni nyní přichází poprvé po dvaceti svobodných letech. Kdo, když ne my? Kdy, když ne teď? ■

## PROJEV MÍSTOPŘEDSEDKYNĚ RWV MIROSLAVY KOPICOVÉ

Vážení pane předsedo, vážené členky a členové Akademického sněmu, dámy a pánové, třicátý třetí volební Sněm Akademie věd se schází v době bouřlivých diskuzí o změnách, které v českém výzkumu probíhají. Ostatně i programová prohlášení kandidátů jsou do značné míry zaměřena na vymezení jejich vztahu k těmto změnám, k Reformě systému výzkumu, vývoje a inovací, k novele zákona č. 130/2002 Sb. Dovolte proto, abych se ve svém vystoupení k těmto změnám alespoň stručně vyjádřila.

První otázka, která přímo či nepřímo vždy zazní, je – jsou tyto změny vůbec potřeba? A pokud jsou, je třeba, aby byly tak rychlé a rozsáhlé? Odpověď na to zní třikrát ano.

Naše země ztratila řadu let v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, jichž měla využít na přípravu na vstup do Evropské unie v roce 2004 se všemi důsledky. Tento vstup přinesl nejen desítky miliard korun ze strukturálních fondů, ale i dost zásadní změnu pravidel rozdělování prostředků na tuto oblast. I v současné době, když je obrazně řečeno pět minut po dvanácté, panuje okolo Reformy a souvisejících změn řada mýtů. Pojďme se na ty tři z nich společně alespoň stručně podívat.

Mýtus první se týká definic výzkumu a vývoje. Od 6. srpna 2008 platí nařízení Komise Evropských společenství číslo 800, které rozlišuje jen základní výzkum, průmyslový výzkum překládaný také jako aplikovaný výzkum (industrial research) a vývoj. Toto nařízení je nadřazené národní (české) legislativě a stejně jako v Rámci Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací z roku 2006 v něm chybí tzv. neprůmyslový vývoj a další kategorie. Můžeme si myslet, že to není správné, ale nemohu nepoznamenat, že v roce 2006, kdy se tyto otázky v Bruselu řešily, byla Rada pro výzkum a vývoj jediná instituce v České republice, která na budoucí problémy důrazně upozorňovala. V tuto chvíli nelze dělat nic jiného než se přizpůsobit. Současný stav bude platit do roku 2013. Soustředme se tedy na to, jak využít příležitosti a minimalizovat negativní důsledky. Je jasné, že to v řadě oblastí, jako například zdravotnictví, kultura a další, nebude jednoduché, ale opravdu v tuto chvíli jinou možnost nemáme.

Mýtus druhý se týká změny institucionální podpory výzkumu. Asi málokdo si uvědomuje, že důležitým, i když ne jediným důvodem pro změnu způsobu institucionálního financování, jsou opět nová evropská pravidla. V případě, že bychom pokračo-



VŠECHNA FOTA: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC



vali od roku 2012 již potřeby podporou výzkumných organizací formou výzkumných záměrů, musely by být odsouhlaseny neboli notifikovány Evropskou komisí. Zjednodušeně řečeno by u každého nového výzkumného záměru navazujícího na dosavadní Komise zkoumala, zda je v souladu s jejími pravidly, zda jde o základní výzkum či nikoliv atd. Tato notifikace již nyní probíhá u všech výzkumných programů, přičemž u jednoho programu trvá přes rok a představuje obrovskou administrativní zátěž, která je nezdědkou hlavním důvodem nečerpání účelových výdajů na výzkum a vývoj.

Každý si jistě dovede představit, jak dlouho by trvala notifikace stovek výzkumných záměrů. Rada tedy stála před rozhodnutím, zda institucionální podporu výzkumným organizacím výrazně zredukovat na polovinu až třetinu tak, aby se týkala jen teoretického základního výzkumu (a ostatní prostředky poskytovat např. účelově), nebo zda změnit způsob podpory na normativní obdobně, jako je financováno např. vzdělávání na vysokých školách. I s vědomím rizik a nedostatků financování výzkumných organizací podle jejich výsledků jsme zvolili tuto možnost s řadou korekčních mechanismů. Druhá možnost, tj. nic neměnit, by totiž při několikaleté přípravě výzkumných záměrů, jejich hodnocení v ČR a notifikaci v EU s velkou pravděpodobností znamenala, že od roku 2012 by byly výzkumné organizace bez institucionální podpory. Zaměříme proto, prosím, další diskusi na to, jak normativní způsob co nejvíce zlepšit tak, aby zajišťoval prostředky vynikajícím týmům a organizacím, kterých je v Akademii věd dostatek.

Mýtus třetí je o snižování podpory základního výzkumu. Nebudu zde opakovat to, co již bylo mnohokrát řečeno, totiž že Reforma je zaměřena na aplikovaný výzkum a vývoj právě proto, že jak sám název „Reforma“ napovídá, mění to, co nefunguje. Ve skutečnosti je tomu naopak, Reforma a navazující změny povedou ke zvýšení výdajů na základní výzkum, a to alespoň ze tří dobrých důvodů. První z nich je ten, že v účelové podpoře základního výzkumu grantovým systémem již musí být hrazeny i mzdy. Pokud by nebyly, jsou ve veřejné soutěži zvýhodněny výzkumné organizace. Druhým důvodem je to, že zejména v některých oblastech, například části lékařského výzkumu, je to jedna z mála cest, které nám zbývají na zachování jejich podpory. A konečně třetí důvod je ten, že Česká republika dává na základní výzkum menší podíl státních výdajů než většina jiných zemí. Problém řešený Reformou není v podílu základního výzkumu, ale v tom, že prostředky určené na aplikovaný výzkum a vývoj jsou použity na aktivity, které s výzkumem často vůbec nesou-



visí a vykázány jsou jako výdaje na základní výzkum končící zprávami, podivnými studiemi pro ministerstva atd.

Jak Reformu, tak novelu zákona č. 130/2002 Sb. bychom s trochou nadsázky mohli označit jako splátku starých dluhů. Věci, které obsahují, byly totiž opakovaně v řadě minulých politik a jiných dokumentů deklarovány – a tím to také bohužel skončilo. Mezitím nám jako zemi obrazně řečeno ujel vlak a jen se snažíme vyrovnat s novými podmínkami. Těch změn, které nejsou ovlivněny pravidly EU, je v navržené novele minimum – z těch klíčových je to zejména zřízení Technologické agentury ČR. To je ale současně příležitostí o změnách seriózně diskutovat a zvolit pro český výzkum to nejlepší řešení.

Ať již dnes zvolíme z obou kandidátů kohokoliv, přejí novému předsedovi či předsedkyni Akademii věd, aby dovedli využít obrovského potenciálu jejich ústavů, týmů i vědců, aby dovedli formulovat aktivní politiku Akademie věd založenou na konstruktivních řešeních tak, aby se v ní rozvíjel excellentní výzkum a spolupráce s vysokými školami a podniky na straně jedné a Radou pro výzkum a vývoj a dalšími orgány na straně druhé. ■



## USNESENÍ XXXIII. ZASEDÁNÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU AV ČR

XXXIII. zasedání Akademického sněmu Akademie věd České republiky, konané dne 16. prosince 2008 v Praze, přijímá toto usnesení:

### I.

#### Akademický sněm

1. bere se souhlasem na vědomí zprávu předsedy Akademie věd ČR Václava Pačesa,
2. ve smyslu čl. 14 písm. e) Stanov Akademie věd ČR schvaluje předloženou zprávu o činnosti Akademické rady AV ČR za období od XXXII. zasedání Akademického sněmu.

### II.

#### Akademický sněm

1. se ve smyslu čl. 14 písm. g) Stanov Akademie věd ČR usnesl tajnou volbou na návrhu jmenovat předsedou Akademie věd ČR pro funkční období 2009–2013 s účinností od 25. března 2009 prof. Ing. Jiřího Drahoše, DrSc.,
2. ukládá Akademické radě AV ČR, aby v souladu se zákonem o Akademii věd ČR a Stanovami Akademie věd ČR učinila potřebná opatření ke jmenování prof. Ing. Jiřího Drahoše, DrSc., předsedou Akademie věd ČR pro funkční období 2009–2013.

### III.

#### Akademický sněm

1. schvaluje Kariérní řád vysokoškolsky vzdělaných pracovníků Akademie věd ČR podle předloženého návrhu a s úpravami: vypustit poslední větu v čl. II, vypustit odst. 4 v čl. III, doplnit odst. 2 písm. a) v čl. IV a vypustit odst. 5 v čl. VI ve smyslu dodatečně sdělených návrhů a připomínek z diskuse,

2. ukládá Akademické radě AV ČR vydat schválený Kariérní řád vysokoškolsky vzdělaných pracovníků Akademie věd ČR pro potřeby pracovišť AV ČR jako interní normu.

### IV.

#### Akademický sněm

1. bere na vědomí předloženou zprávu o ekonomické situaci Akademie věd ČR a o očekávaných výsledcích jejího hospodaření v roce 2008,
2. souhlasí, aby Akademická rada AV ČR ve smyslu čl. 29 Stanov Akademie věd ČR schválila závěrečný účet rozpočtové kapitoly 361 Akademie věd ČR za rok 2008 s tím, že tento dokument bude dodatečně předložen ke schválení příštímu zasedání Akademického sněmu,
3. ve smyslu čl. 14 písm. d) Stanov Akademie věd ČR schvaluje rozpočet Akademie věd ČR na rok 2009 a jeho rozpis na pracoviště podle předloženého návrhu.

### V.

#### Akademický sněm

1. bere se souhlasem na vědomí předloženou zprávu Dozorčí komise Akademického sněmu za uplynulé období,
2. ukládá Akademické radě AV ČR, aby projednala připomínky a návrhy uvedené ve zprávě a přijala k nim příslušná opatření.

V Praze dne 16. prosince 2008

Ověřili: dr. JAN HRUŠÁK,  
předseda návrhové komise Akademického sněmu,  
doc. PAVEL VLASÁK, předsedající Akademického sněmu

## Informace z 53. zasedání Akademické rady AV ČR dne 2. prosince 2008

### Akademická rada projednala podklady pro XXXIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR dne 16. prosince 2008

- návrh složení pracovních komisí XXXIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR a časového rozvrhu tohoto zasedání,
- podklady pro návrh usnesení XXXIII. zasedání Akademického sněmu AV ČR,
- návrh procedury pro volbu kandidáta na jmenování předsedou AV ČR.

### Schválila

- zprávu o průběhu a výsledcích XIX. kola veřejné soutěže organizované Grantovou agenturou AV ČR v roce 2008,
- statut Archeologické evaluační komise AV ČR,
- smlouvu o nájmu podniku, nájemní smlouvu a smlouvu o nájmu přístrojů k vyčlenění jiné činnosti Ústavu jaderné fyziky AV ČR, v. v. i., do společnosti RadioMedic, s. r. o.,
- orientační program činnosti Akademické rady AV ČR na I. čtvrtletí 2009.

### Souhlasila

- s Dohodou o vědecké spolupráci mezi AV ČR a Vietnamskou akademií společenských věd,

- se zřízením Českého národního komitétu orální historie včetně jeho organizačního a jednacího řádu,
- se vzorovým Organizačním a jednacím řádem Českého národního komitétu,
- se zprávou o průběhu Týdne vědy a techniky 2008,
- s rozdělením dotací na podporu vědecké a vědecko-populární literatury v roce 2008,
- s návrhem na dodatečnou úpravu Kariérního řádu vysokoškolsky vzdělaných pracovníků AV ČR,
- s úkony týkajícími se nakládání s majetkem na základě návrhů pracovišť AV ČR.

### Jmenovala

- na základě doporučení Komise Českého historického ústavu v Římě a návrhu smluvních stran prof. PhDr. Jaroslava Pánka, DrSc., jeho ředitelem s účinností od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2010.

### Doporučila předsedovi AV ČR, aby

- vyhověl žádosti doc. Ing. Lubomíra Lízala, Ph.D., o uvolnění z funkce ředitele Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i., ke dni 31. prosince 2008,

■ na základě návrhu předloženého Radou Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i., jmenoval jeho ředitelem doc. Ing. Štěpána Jurajdu, Ph.D., na pětileté funkční období s účinností od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2013.

#### Doporučila

■ Vědecké radě AV ČR, aby ve spolupráci s J. Rákosníkem připravila pro zasedání Akademického sněmu AV ČR na jaře 2009 návrh materiálu k problematice otevřeného přístupu ke znalostem a otevřeného přístupu k velkým infrastrukturám.

#### Vzala na vědomí

■ strukturu vědeckého výkonu AV ČR za období 2003–2007,

■ přehled plánovaných akcí výzkumu a vývoje organizovaných AV ČR v rámci českého předsednictví v Radě EU,

■ zprávu o plnění smluv o spolupráci AV ČR se samosprávnými celky,

■ zprávu o výsledcích kontroly a o opatřeních k nápravě zjištěných nedostatků v Archeologickém ústavu AV ČR, Brno, v. v. i., v Ústavu anorganické chemie AV ČR, v. v. i., a v Ústavu fyziky atmosféry AV ČR, v. v. i.,

■ informaci o využívání Konferenčního centra AV ČR – zámku Liblice,

■ informaci o ukončení vydávání časopisu Národní 3.

## Informace z 238. zasedání Rady pro výzkum a vývoj dne 12. prosince 2008

### ZÁVAŽNÉ PROJEDNÁVANÉ BODY A ZÁVĚRY ZE ZASEDÁNÍ

#### Usnesení vlády

– ze dne 12. listopadu 2008 č. 1402 k Návrhu na stanovení odměn za výkon veřejné funkce členů Rady pro výzkum a vývoj za rok 2008;

– ze dne 12. listopadu 2008 č. 1403 k návrhu na jmenování předsedy a členů předsednictva Grantové agentury České republiky;

– ze dne 1. prosince 2008 č. 1525 o Meziresortní koncepci aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do roku 2015.

Rada vzala na vědomí usnesení vlády ke svým důležitým dokumentům.

#### Směrnice Rady pro výzkum a vývoj k přípravě návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace na rok 2010 s výhledem na léta 2011 a 2012 (směrnice k přípravě návrhu výdajů VaVal na rok 2010)

Podle § 35 odst. 2 písm. h) zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře VaV z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), RVV zabezpečuje „návrh výše celkových výdajů na výzkum a vývoj jednotlivých rozpočtových kapitol a návrh jejich rozdělení podle § 5 odst. 5“.

Směrnice stanovuje principy, podle kterých bude postupováno při přípravě návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace na rok 2010 s výhledem na léta 2011 a 2012 a které jsou závazné pro RVV i pro poskytovatele, kteří jsou správci kapitol státního rozpočtu, rozhodují o poskytnutí podpory a tuto podporu poskytují.

Toto nařízení plně respektuje způsoby poskytování podpory a návrh výdajů, jak je definováno (zejm. v § 5 a 5a) ve vládním návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, jak byl tento návrh zákona schválen vládou dne 10. září 2008 jejím usnesením č. 1145 a následně předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, a jehož účinnost se předpokládá od 1. července 2009.

#### Zadávací dokumentace pro veřejnou soutěž ve VaV na podporu grantových projektů na rok 2010 – Grantové projekty EUROCORES

Jako každý rok předsednictvo Grantové agentury v tomto období Radě předkládá návrh změn v Zadávací dokumentaci veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji, vyhlášené GA ČR.

Vzhledem ke dvěma závažným skutečnostem, a to výměně většiny členů předsednictva GA ČR (k 9. 12. 2008) a k tomu, že stá-

vající předsednictvo připravilo v duchu Reformy změnu posuzovacího řízení, bude návrh na změny ostatních grantových projektů odeslán později.

Radě jsou tedy na 238. zasedání předloženy pouze Grantové projekty EUROCORES, kde termíny jsou dány termíny ESF.

Rada připomínky schválila a uložila sekretariátu Rady zaslat je předsedovi GA ČR.

#### Návrhy programů VaV Ministerstva vnitra – Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015 – VF a Program bezpečnostního výzkumu České republiky 2010 až 2015 – VG

Ministerstvo vnitra zaslalo přepracované návrhy dvou programů výzkumu a vývoje „Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015“ (kód VF) a „Program bezpečnostního výzkumu České republiky 2010 až 2015“ (kód VG) ke stanovisku Radě pro výzkum a vývoj v souladu s § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb.

Rada k programu VF souhlasila s vyhlášením souboru veřejných zakázek podle předloženého materiálu a doporučila vládě materiál schválit v předloženém znění.

Rada k programu VG doporučila předkladateli materiál předložit vládě po zapracování uvedených připomínek a doporučila vládě materiál schválit ve znění se zapracovanými připomínkami.

#### Program MŠMT – INFOZ (náhradní řešení)

Vzhledem k dosud neukončenému notifikačnímu řízení programu *Informační zdroje pro výzkum a vývoj* (dále jen *program INFOZ*) a pro případ, že Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž Evropské komise, které má v souvislosti s vývojem světové ekonomiky k řešení řady důležitějších problémů, nevydá v termínu do 14. prosince t. r. souhlasné stanovisko k programu INFOZ, navrhuje MŠMT náhradní řešení pro zabezpečení informačních zdrojů pro výzkum a vývoj v roce 2009:

MŠMT poskytne v roce 2009 finanční prostředky na zabezpečení informačních zdrojů prostřednictvím veřejných VŠ a Státní technické knihovny mimo výdaje na VaV s tím, že tito příjemci finančních prostředků na základě „licenčních konsorciálních dohod“ umožní přístup k informačním zdrojům dalším poskytovatelům informačních služeb pro VaV z jiných resortů.

MŠMT tímto žádá Radu pro výzkum a vývoj o schválení navrženého postupu a souhlas s rozpočtovou změnou v rozpočtu výdajů MŠMT v roce 2009.

Rada schválila navržený postup a souhlasila s rozpočtovou změnou v rozpočtu výdajů MŠMT v roce 2009.

# ÚSTAV TEORIE INFORMACE a AUTOMATIZACE SLAVÍ PADESÁTINY



FOTO: ARCHIV ÚTIA AV ČR

***Na základě legislativní normy ČSAV přijaté na podzim 1958 zahájil ústav, známý pod zkratkou ÚTIA, činnost 1. ledna 1959. V konkrétní podobě znamenal vznik ústavu sloučení dvou do té doby oddělených pracovišť – Oddělení teorie informace v Ústavu radiotechniky a elektroniky a Laboratoře automatizace a telemekhaniky při ČSAV.***

**J**eště několik let před tím byla kybernetika, které se měl nový ústav věnovat, politicky nepřijatelné slovo – byla to „buržoasní pavěda vytvořená k účinnějšímu vykořisťování dělnické třídy“. Ostatně, ještě pořád se při vzniku ústavu neobjevila v jeho názvu a byla nahrazena jmény dvou oborů, které tvoří její profil (podle obecně přijímané definice je kybernetika věda o sdělování a řízení v živých organismech, strojích a lidské společnosti). Proto byl vznik nového ústavu důvodem k optimismu pro všechny nadšence, kteří se kybernetikou do té doby pod různými alternativními názvy zabývali.

Velmi brzy se ústav vypracoval mezi pracoviště, s jejichž vědeckou úrovní je třeba počítat. V šedesátých letech se prosadily zejména výsledky dosažené v oblasti teorie informace – jádro tak zvané Pražské školy teorie informace, dobře známé i v za-

hraničí, bylo právě v ÚTIA. Pro sedmdesátá léta je příznačný nástup algebraických metod teorie řízení a postupně přibývaly progresivní metody adaptivního řízení založené na teorii pravděpodobnosti. V osmdesátých letech se k dosavadním úspěchům v klasických oborech kybernetiky připojily i moderní metody umělé inteligence.

Po roce 1990 zůstaly hlavní obory vědecké práce zachovány, posunuly se ale proporce mezi teoretickým a aplikovaným výzkumem. Bylo možné opustit některé směry bádání, často spíš vývoje, dříve motivované existencí technologického embarga na dovoz některých zařízení. Základem vědecké práce ústavu zůstal výzkum teoretických problémů. Protože je ale zaměřen na obory, které mají blízko k aplikacím, bylo možné soustředit se na ty obecné modely, které s aplikacemi souvisejí. Ústav navazuje





spolupráci s partnery z praxe a vytvořil už celou řadu výstupů, které byly realizovány a aplikovány. Přitom důsledně dbá na to, aby v nich uplatnil nejnovější teoretické výsledky, z velké části odvozené jeho vlastními badateli, a aby se v žádném případě nejednalo o rutinní produkty bez vlastního tvůrčího přínosu.

Dodržování této zásady se ústavu vyplácí. Získal dobré renomé mezi pracovišti teoretického i aplikovaného výzkumu a je považován za spolehlivého řešitele náročných výzkumných projektů. V současné době je nositelem 64 grantů a projektů, z toho 13 je řešeno ve spolupráci s praxí. Devět projektů je mezinárodních (sedm z nich je podporováno fondy EU) a dalších šest projektů je řešeno na základě dvoustranných dohod. Ústav je také nositelem jednoho výzkumného centra a účastní se na práci třech dalších. Celkem pokrývá účast na grantech 46 % rozpočtu ústavu.

Mezi mnoha desítkami konkrétních aplikačních výstupů za poslední desetiletí je možné uvést například propočítání křídla nového typu letadla Airbus, originální software pro diagnostiku a terapii karcinomu štítné žlázy, software pro analýzu leteckých a družicových snímků pro potřeby Agentury ochrany přírody, poradní systém pro řídicí obsluhu válcovací stolice a mnoho dalších.

ÚTIA soustavně spolupracuje s osmi fakultami čtyř vysokých škol. Pracovníci ústavu vedou přednášky a cvičení a ústav je pracovištěm, které připravuje doktorandy několika fakult. Ty nejperspektivnější (v současné době jich je 37) zaměstnává na částečný úvazek při řešení výzkumných projektů a tím je připravuje pro vědeckou dráhu.

Mezinárodně šířený časopis *Kybernetika*, jenž ústav vydává, má pozitivní IF (poslední hodnota je 0,558). Kromě toho ústav pravidelně organizuje či spoluorganizuje mezinárodní konference a semináře, vydává editované sborníky a dalšími způsoby podporuje šíření vědeckých poznatků.

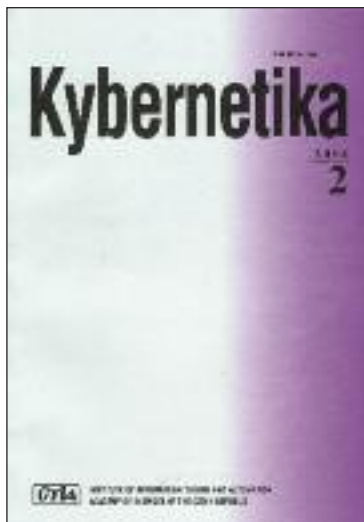
Největším úspěchem posledního období a základem plynulého rozvoje ústavu do budoucna je stabilizace tvůrčích týmů a obnova přirozené věkové a kvalifikační struktury ústavu. V první polovině

devadesátých let se poměrně vysoké procento tvůrčích osobností, zejména těch v neaktivnějším věku, rozhodlo přejít na vysoké školy nebo do podnikatelské sféry. Ústav s nimi dál udržoval kontakty, využíval je při výchově nových pracovníků a umožnil jim účast na řešení projektů. Kromě toho nabídl částečné úvazky a účast na řešení zajímavých výzkumných projektů dalším předním odborníkům z vysokých škol. Přispěl tak k rozvoji neformální, ale účinné spolupráce s vysokými školami. Pro zajímavost připomeňme, že v posledních pěti a více letech působili na fakultách českých vysokých škol celkem čtyři děkani, kteří jsou odchovanci ÚTIA a stále vědecky spolupracují s jeho výzkumnými týmy.

Současně ústav věnoval nezanedbatelnou část prostředků získaných z výzkumných a aplikačních projektů na zlepšení materiálního postavení mladých a začínajících vědců. Podařilo se zahradit věkovou mezeru, která před zhruba patnácti lety vznikla, do značné míry obnovit její přirozené proporce a současně vytvořit početnou skupinu doktorandů a postdoktorandů, ze kterých je možné doplňovat mladší kategorie vysokoškoláků ve vědeckých odděleních. V současné době není více než polovina vysokoškoláků v ÚTIA starších 35 let a mnozí z nich už se stávají vyhraněnými tvůrčími osobnostmi.

Celkově je možné shrnout, že po padesáti letech své existence a po všech změnách, které za tu dobu ve vědě, výzkumu a společnosti nastaly, je Ústav teorie informace a automatizace stabilizované pracoviště, s osobitým vědeckým profilem a schopné pružně reagovat na dynamický vývoj v oborech své výzkumné koncepce. Může se pochlubit širokou spoluprací s vysokými školami, aplikačními pracovišti, domácími i zahraničními výzkumnými pracovišti a schopností řešit komplexní výzkumné projekty. (Více o ústavu na stránkách [www.utia.cas.cz](http://www.utia.cas.cz).) ■

MILAN MAREŠ,  
Ústav teorie informace  
a automatizace AV ČR, v. v. i.



# KULTURNÍ ASPEKTY GLOBALIZACE: INTERKULTURNÍ A TRANSKULTURNÍ DIALOG

*V reprezentativních prostorách hlavní budovy Akademie věd ČR se uskutečnil v polovině listopadu minulého roku 8. ročník mezioborové konference Filosofie a sociální vědy. Její třídenní program byl věnován kulturním aspektům globalizace se zaměřením na dialog mezi kulturami. Konferenci zorganizovalo Centrum globálních studií (společné pracoviště Filosofického ústavu AV ČR, v. v. i., a Filozofické fakulty UK v Praze), Oddělení morální a politické filosofie Filosofického ústavu AV ČR, v. v. i., a Katedra politologie a filozofie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně.*

Své přednášky prezentovalo 26 filozofů a sociálních vědců, kteří vystoupili v deseti sekcích: Současný globální řád; Vzdělávání a věda v globální podobě; Média a kultura; Prezentace mezinárodní zprávy *Social Watch*; Kritika globální uniformity a zneuznání; Interkulturní dialog a nezápadní civilizace; Role víry a náboženství v současné době; Konflikty mezi kulturami; Pluralita vs. univerzalismus; Kultury a jejich ohrožení; Kultura a hegemonie; Interakce kultur v globální době.

Na konferenci své příspěvky přednesli také respektovaní autoři z dalších akademických či univerzitních pracovišť v Praze, Brně, Ústí nad Labem, Liberci, Bratislavě, Prešově a jiných měst, z nichž přijelo mnoho diskutantů a posluchačů. V této souvislosti je vhodné upozornit, že listopadová konference s převážně českou účastí je komplementární k „mezinárodní“ konferenci, kterou Centrum globálních studií každoročně pořádá po dobu pěti dnů ve

třech paralelních sekcích v květnu za účasti kolem 100 zahraničních hostů.

Konferenci zahájil Marek Hrubec, který Centrum globálních studií vede. Poté, co přivítal účastníky, pohovořil o záměrech a cílech konference. Jelikož byl její program velmi „nabitý“, dovoluji si upozornit alespoň na některé příspěvky.

Jako první pohovořil na téma *Kultura globálního občanství a globální média* Oleg Suša. Uvedl, že tendence kritizovat vlivné instituce v podmínkách globalizace jde často ruku v ruce se silným zklamáním z modernity a materiálního vývoje a také z téměř neomezovaných vojenských a technologických institucí, které ohrožují udržitelnost planetární biosféry. Žijeme s novými a nesmírnými riziky. Nejistota je tím, co bude ovlivňovat životní svět a zkušenosti většiny lidí v blízké budoucnosti. Martin Šimsa hovořil na téma *Dialog mezi jedinci a kulturami, texty a kontexty* a analyzoval význam kontextu, který formuje identity lidských bytostí, pro porozumění jedincům, kulturám a textům. Na druhé straně poukázal také na skutečnost, že pro vytváření jejich identit je podstatné, jak se vymezují vůči jiným kulturám, jedincům a textům, což může proces porozumění značně komplikovat.

Josef Velek v přednášce *O neintervenci: interpretace, kritika, univerzalismus* srovnal pohled dvou významných politických filosofů, Michaela Walzera a Daniela Bella, na proces demokratizace a liberalizace v Číně. V příspěvku nazvaném *Dvacáté století jako válka* se Daniel Kroupa inspiroval Patočkovými *Kacířskými eseji* a hovořil o tom, že svět hledající únik před temnou stránkou lidského života, k níž patří konečnost a „konflikt v bytí“, proměnil „boj za mír“ takovým způsobem, že definoval dvacáté století jako válku. Nyní proto před námi stojí otázka – bude století jednadvacáté jiné? V návaznosti na předchozí příspěvek Hynek Tippelt v přednášce *Proč 20. století*

Oleg Suša  
a Marek Hrubec  
z Centra  
globálních studií





**Konferenční sekce se věnovala globálnímu dialogu mezi kulturami a lidským právům.**

*jako válka?* rozebíral psychoanalytické pojetí agresivity a destrukce. Postavil vedle sebe Patockovo „kacířské pojetí“ války jako něčeho v jistém obranném smyslu smysluplného a smyslu-dárného a freudovské pojetí války jako jednu z podob, v níž se může externalizovat pud smrti. Poté se tázal, nakolik freudovský determinismus a instinktivismus umožňuje hledat způsoby, jak s lidskou destruktivitou zacházet, přičemž dospěl k závěru, že jednou z podmínek zmírnění současného mezinárodního napětí je uskutečnění „destruktivní revoluce“ podobné té, která se v průběhu 20. století odehrála v oblasti sexuality. Ladislav Hohoš v prezentaci *Multikulturalismus alebo globálna uniformita* analyzoval v návaznosti na amerického ekonoma Roberta B. Reicha obavy, jež plynou z napětí mezi kulturní pluralitou a planetární unifikací.

Jako téma představily multikulturalismus v zemích Evropské unie (zejména na Slovensku) také slovenské autorky Remišová a Lašáková. Marta Kolářová pojala svůj referát *Globalizovaná kultura a antropologie* jako promyšlení proměny antropologie jako vědy – jejího předmětu i metod – za podmínek globalizace. Dříve se antropologie zabývala kulturou ve smyslu toho, jak je určitá skupina lidí (kmen, etnikum atd.) vázána k určitému místu a jak jejich teritorium přikládá jejich životům kolektivně smysl. Globalizace vyňala kulturu z jejich místa a mnoho lokalit se proměnilo na prostory kulturní směsi. Globalizovaný svět je světem „kultury v pohybu“, v němž dochází k procesům de-lokalizace a re-lokalizace kulturních prvků.

Součástí konference byla také prezentace dvou nových titulů, které vydalo nakladatelství Filosofia v edici *Filosofie a sociální vědy* (svazky 28 a 30). Jedná se o knihu Marka Hrubce a kol. *Sociální kritika v éře globalizace* (práce českých, slovenských, amerických a čínských autorů) a sborník editovaný Markem Hrubcem *Interkulturní dialog o lidských právech: západní, islámské a konfuciánské perspektivy*. Stojí za to upozornit, že sborník je svým obsahem na českém knižním trhu jedinečný, protože nenahlíží na téma lidských práv pouze z euro-amerického hlediska, jak tomu v současnosti obvykle bývá, ale je mimořádným souborem studií autorů, kteří pocházejí z různých kultur a analyzují lidská práva ze svých rozdílných – západních, konfuciánských či islámských – stanovisek.

Centrum globálních studií v brzké době představí další novou knihu, tentokrát od Erazima Koháka, která vychází rovněž v nakladatelství Filosofia v anglickém jazyce pod titulem *Heart and Horizon: Cultural Identity and Global Humanity in Czech Philosophy* a do jara příštího roku bude k dispozici také v češtině.

Na závěr bych rád čtenáře pozval na příští ročník konference, který bude věnován tématu *Politické aspekty globalizace: perspektivní modely politického uspořádání*. ■

MARTIN BRABEC,  
Centrum globálních studií Filosofického ústavu  
AV ČR, v. v. i., a Filozofické fakulty UK v Praze



# ZKUŠENOSTI VŠCHT PRAHA S PROJEKTY 7. RP

**Rozvoj znalostní společnosti,  
podpora výzkumu a vývoje,  
odstraňování překážek  
na vnitřním trhu a zlepšování  
podnikatelského prostředí,  
modernizace sociálního modelu,  
podpora zaměstnanosti  
a udržitelného rozvoje  
– to jsou hlavní cíle,  
které Evropská rada stanovila  
na summitu v Lisabonu  
v březnu 2000.**



kteří se zabývají výzkumem, vývojem a inovacemi, od fyzických osob až po velké podniky. Finanční prostředky jsou určeny na aktivity spojené s výzkumem prováděným řešitelskými týmy, nikoli na financování rozvoje některé cílové skupiny či místa. Projekty však musí řešit potřeby podle poptávky Společenství. Projekty zpravidla řeší mezinárodní konsorcia řešitelů, výše příspěvku Komise na jednotlivé aktivity projektu se řídí pravidly 7. RP. Při účasti řešitelů z podnikatelské sféry stanoví maximální výši příspěvku veřejných prostředků na projekt pravidla Rámce Společenství pro státní podporu VaVal (2006/C 323/01).

Finanční příspěvek na projekt můžeme získat pouze tím, že se zapojíme do veřejných soutěží neboli výzev (call) vyhlášených pravidelně příslušnými generálními ředitelstvími (Directorate General) Evropské komise, jež mají ve svých pracovních programech (Work programme) stanovená přesná pravidla pro sestavení podávaného návrhu projektu. Proto není obvykle v možnostech samotného výzkumníka, aby bez hlubší znalosti a zkušeností s plánováním a řízením projektů 7. RP sestavil takový návrh, který by měl šance na přijetí. V následujícím přehledu je uvedena struktura 7. RP, typy projektů (funding schemes) a režimy financování (funding regimes).

**Projekt KAMPUŠ mohl být realizován díky projektu MŠMT/EUPRO č. OK 485. Získané zkušenosti vyústily k napsání a vydání publikace Vyjednávání o podmínkách uzavření grantové dohody s Evropskou komisí, která by mohla posloužit i jako vzor českým poskytovatelům veřejné podpory výzkumu a vývoje při uzavírání smluv s příjemci podpory. Publikaci lze objednat na <http://vydavatelstvi.vscht.cz>.**

**A**by mohly české vysoké školy a výzkumné instituce poskytovat kvalitní vzdělávání a provádět výzkum a vývoj nezbytný pro rozvoj znalostní ekonomiky, která dokáže čelit výzvám nejen tradičních konkurentů, ale i rozvíjejících se asijských ekonomik, nestačí vysokým školám na podporu vzdělávacích a výzkumných činností pouze české finanční prostředky, jež poskytuje státní rozpočet formou institucionálního a účelového financování. Musí také hledat a získávat i jiné finanční zdroje ze soukromého sektoru a z evropských komunitárních či strukturálních programů.

Ze strukturálních fondů jsou pro univerzity vhodné tři operační programy.

*Výzkum a vývoj pro inovace* podporuje vybavení výzkumných pracovišť moderní technikou, budování nových výzkumných pracovišť a zvyšování kapacity terciárního vzdělávání. *Podnikání a inovace* podporuje vznik nových a rozvoj stávajících firem, jejich inovační potenciál a využívání moderních technologií a obnovitelných zdrojů energie. Umožňuje i zkvalitňování infrastruktury a služeb pro podnikání a navazování spolupráce mezi podniky a vědeckovýzkumnými institucemi. *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* je zaměřeno na zkvalitnění a modernizaci systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a na zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

Pražským univerzitám se nabízí k účasti 7. rámcový program (7. RP), komunitární fond Společenství, určený pro výzkum, vývoj a demonstrační aktivity. Evropská rada a parlament pro tento program schválily rozpočet ve výši 53 mld. eur na období 2007–2013. Projektů 7. RP se mohou účastnit bez omezení všichni,

## Struktura 7. RP

Specifický program	Tematický program	Alokované prostředky rozpočtu
COOPERATION Spolupráce	Nadnárodní spolupráce v tematických oblastech „demand driven research“ Health, Food_Agri_Bio, ICT, NMP, Energy, Enviroment, Transport, Socio-econom-humanity, Space, Security	32,2 mld €
IDEAS Myšlenky	Hraniční výzkum ve všech vědeckých a technických oborech „investigator driven research“	7,5 mld €
PEOPLE Lidé	Rozvoj vědecké kariéry, lidské zdroje, mobilita Initial training, Life long training, Academia-Industry, International dimension, Specific Actions	4,6 mld €
CAPACITIES Kapacity	Výzkumné infrastruktury, výzkum pro MSP, rozvoj znalostí a vědeckých středisek v regionech a podpora vědy ve společnosti	4,2 mld €
EUROATOM	Fusion, Fission	2,75 mld €
JRC	Joint Research Centre	1,7 mld €

### Typy projektů 7. RP

Kolaborativní projekty (Collaborative projects, CP) malého, středního a velkého rozsahu, zahrnující aktivity RTD, DEMO, OTHER, MNG (viz *Aktivity projektu*). Síť excelence (Networks of Excellence, NoE) zahrnují aktivity integrační a manažerské (OTHER, MNG), v malé míře přispívá Komise i na výzkum (RTD). Koordinační a podpůrné akce (Coordination and support actions, CSA) se nezaměřují na financování samotného výzkumu, nýbrž na akce a aktivity podporující výzkum (OTHER, MNG).

Projekty specifického programu PEOPLE mají svůj vlastní finanční režim; výše refundace nákladů projektu se odvozuje od fixních sazeb stanovených pro určité kategorie výzkumných pracovníků. Projekty specifického programu IDEAS používají velice zjednodušené schéma, v němž Komise hradí celkové (tj. přímé a nepřímé) způsobilé náklady projektu do výše 100 %. Platí, že nepřímé náklady jsou hrazeny pouze do výše 20 % přímých nákladů. Projekty specifického programu CAPACITIES jsou financovány kombinací již zmíněných možností. Je proto nutné si vždy dobře prostudovat vypisované výzvy.

Jednotlivé činnosti navrhovaných projektů se rozdělují do pracovních balíčků (Work packages, WP), které jsou u kolaborativních projektů přiřazeny ke čtyřem základním aktivitám, a to RTD, DEMO, OTHER, MNG, jež mají stanoveny různé výše refundačních sazeb pro náhrady způsobilých nákladů pro různé typy subjektů podílejících se na řešení projektu. Výzkumným organizacím (VO) jsou způsobilé náklady projektů Komisí refundovány do stanovené výše a MŠMT ČR dofinancovány až do 100 %.

### Aktivity projektu

**RTD** (Research and technological development) – výzkum a technologický rozvoj, činnosti směřující k vytváření nových znalostí, technologií a výrobků, včetně managementu výzkumu a vývoje. Zahrnuje též provozní aktivity související přímo s ochranou nových znalostí.

**DEMO** (Demonstration activities) – demonstrační aktivity, činnosti k prokázání realizovatelnosti nové technologie, testování nových výrobků (prototypy, pilotní výrobní linky aj.), nikoli komerční účely.

**OTHER** (Other activities) – jiné aktivity: manažerské, školicí, vzdělávací, koordinační, integrační, šíření získaných poznatků, publikační činnost, ochrana práv k duševnímu vlastnictví, odborné studie, odborná příprava a školení. Nelze zahrnout činnosti komerčního charakteru.

**MNG** (Management) – řízení konsorcia, právní, etický, finanční a administrativní management týkající se celého konsorcia, včetně finančních auditů, metodologie, uplatňování výzev v rámci projektu atd.

Pro zkušené řešitele či administrátory projektů je tento – i když na první pohled složitý – systém přehledný, logický, jednotný a jednoduchý v poměru k obrovskému množství rozpočtovaných peněz a obrovské paletě programů pokrývajících všechny potřeby Společenství. Od „hraničního výzkumu“, přes cílený výzkum, podporu infrastruktur, zvyšování kariérního růstu vědeckých pracovníků, řady podpůrných akcí (včetně propagace vědy) a dalších.

Velká administrativní zátěž, na kterou si stěžují mnozí čeští řešitelé, je způsobena dvěma faktory.

I když je ČR již čtyři roky členskou zemí Společenství, její právní rámec výzkumu a vývoje, zvyklosti ekonomického a personálního řízení univerzit a mnohých výzkumných institucí, které vycházejí z historických silně solidárních systémů, se v mnohých aspektech řídí odlišnými principy. Mnohdy i protichůdnými než jsou principy Společenství. Je nesnadné dodržet pravidla 7. RP a ujednání Grantové dohody za dodržení pravidel příslušné české legislativy a mnohdy i rigidních zavedených systémů panujících léta v nezměněné podobě na českých univerzitách a výzkumných institucích. Druhým zatěžujícím faktorem je neexistence servisních pracovišť, která by pro celou organizaci jednotně obstarávala právní, finanční a administrativní aspekty navrhovaných a řešených projektů, a uvolnila tak výzkumníky od neefektivní činnosti, kdy si tyto záležitosti v mnohých subjektech vyřizují sami. Odlišné principy 7. RP vyžadují dobrou součinnost řešitele s vedením organizace a jejím ekonomickým a personálním odborem. Součinností uvedených složek lze identifikovat slabá místa projektu již v okamžiku jeho návrhu a minimalizovat rizika organizace i řešitele spojená se špatným naplánováním projektu a nesprávným dodržováním pravidel 7. RP a Grantové dohody při řešení projektu.

Z tohoto důvodu vznikla k 1. lednu 2007 na rektorátu VŠCHT Praha při Oddělení vědy a výzkumu *Kancelář*

*pro administrativní a manažerskou podporu účasti vědeckých týmů VVŠ v 7. RP (KAMPUŠ), která funguje jako spojovací článek mezi jednotlivými výzkumníky a vedením školy, jeho ekonomickým a administrativním odborem. Kancelář KAMPUŠ je též komunikačním partnerem pro Evropskou komisi nebo koordinátory projektů při podávání návrhů projektů, vyjednávání o uzavření nových grantových dohod a při předkládání zpráv v průběhu řešení projektu.*

Každému subjektu, který se chce aktivně zapojovat do projektů 7. RP, doporučujeme, aby na své instituci vytvořil minimálně obdobné pracoviště, jako je KAMPUŠ, jež poskytne vědcům příslušný servis, vedení organizace metodické postupy, jak minimalizovat rizika účasti v projektech 7. RP, a pro koordinátory a Evropskou komisi bude kontaktním místem daného subjektu. Inspirovat se můžete na webových stránkách [http://www.vscht.cz/homepage/veda/index/Profil\\_vav/kampus](http://www.vscht.cz/homepage/veda/index/Profil_vav/kampus).

Jedině maximální podporou vědeckých týmů, které jsou schopny obstát v dnešní vysoce konkurenční společnosti mezinárodních projektů, jsme schopni podpořit růst excelence našich vědeckých týmů a jejich integraci do Evropského výzkumného prostoru. ■

*ANNA MITTNEROVÁ,*

*Vysoká škola chemicko-technologická v Praze*

## **Cena Josefa Hlávky za rok 2008**

**Nadace Český literární fond** bude opět společně s Nadáním Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových udělovat **Ceny Josefa Hlávky** za uplynulý rok.

Cena je udělována za původní knižní práci z oblasti vědecké a odborné literatury publikovanou v České republice v hodnoceném kalendářním roce, a to ve čtyřech oblastech:

vědy společenské,  
vědy o neživé přírodě,  
vědy o živé přírodě,  
vědy lékařské.

Návrhy na ocenění (včetně 1 výtisku publikace) může zaslat každá právnická i fyzická osoba **do 30. ledna 2009** na adresu:

Nadace Český literární fond, Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2.

Kontaktní údaje: tel.: 222 560 081–2, fax: 222 560 083, e-mail: [Hajkova@nclf.cz](mailto:Hajkova@nclf.cz), [www.nclf.cz](http://www.nclf.cz)

O výsledcích bude veřejnost informována prostřednictvím sdělovacích prostředků.

## **Nadace Český literární fond**

vypisuje výběrové řízení na poskytnutí grantů a stipendií v roce 2009, a to z vlastních prostředků i z výnosu prostředků *Nadačního investičního fondu* z předcházejícího roku.

Veškeré informace včetně formulářů a uzávěrky podání žádostí jsou k dispozici na internetových stránkách nadace: [www.nclf.cz](http://www.nclf.cz), eventuálně v sídle Nadace Český literární fond – Helena Hájková, Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2, tel.: 222 560 081–2, fax: 222 560 083, e-mail: [nadace@nclf.cz](mailto:nadace@nclf.cz).



# VĚDCI PODÁVAJÍ POLITIKŮM POMOCNOU RUKU

**Začátek tohoto roku je významný, protože Česká republika bude jeho první polovinu předsedat Evropské unii. S tím je však spojena značná zodpovědnost nejrůznějších subjektů, které se na evropském integračním procesu podílejí. Orientace v celé škále problémů není jednoduchá a je zřejmé, že politici pro svá rozhodnutí o některých zásadních otázkách potřebují kvalitní a vědecky podložené informace.**

To je také důvod, proč se Akademie věd ČR spolu s dalšími třinácti národními akademii věd členských zemí EU podílí na činnosti Expertní rady pro vědu evropských akademií (EASAC – European Academies Science Advisory Council), která chce napomáhat komunikaci vědců s politiky. Do pracovních skupin této rady nominují jednotlivé akademie své odborníky.

V listopadu minulého roku manažeři akademií a zástupci ALLEA, ESF a Švýcarské AV diskutovali v Královské nizozemské akademii věd v Amsterdamu o možnostech a formách komunikace s evropskými institucemi a také o tom, jakým způsobem mohou akademie – respektive EASAC – ovlivnit proces evropské integrace, aby se do něj promítalo i vědecké hledisko. Zaměřují se proto na legislativu EU a na funkci jednotlivých orgánů evropské administrativy. Expertní rada v současné době vytipovala čtyři obory, jimiž se politici aktuálně zabývají – geneticky modifikované plodiny, ochrana životního prostředí, infekční choroby a energetika. Témat se samozřejmě objevuje mnohem více; závisí ovšem na zájmu členských akademií, oslovených expertech a také na finančních možnostech. Jednotlivé expertizy pojednávají o zmíněných tématech srozumitelným jazykem, rozhodně ale politikům nepředkládají konkrétní doporučení. Veřejné činitele spíše seznamují s vědeckými poznatky o daném problému.

Jiným projektem, jímž se prolamují bariéry mezi vědou a politikou, je tzv. „párování poslanců“ Evropského parlamentu. Poslanci i vědci, kteří projeví zájem, si jsou navzájem představeni, zůstávají v kontaktu a o vědeckých i politických aspektech hovoří osobně.

Diskuse v Amsterdamu se též dotýkala efektivity a vlivu publikací Expertní rady. Svým zaměřením nemá tato společná snaha na evropské úrovni obdobu. Pro srovnání: tzv. *Forward Looks* – nástroj Evropské vědecké nadace (ESF) – slouží k sebereflexi výzkumných institucí a odpovídá na otázky typu: *Jakou vědu potřebujeme pro další vývoj? Jakým způsobem má být věda financována?* EASAC pro změnu začleňuje výsledky vědy do různých souvislostí politického života – nebo, jak to definoval zástupce Academie Europaea David Coates, „identifikuje mezery, které politici mají ve svých

scénářích“. Účastníci amsterdamského zasedání se shodli, že významnějšího vlivu publikací na místní úrovni by se dosáhlo jejich překladem do národních jazyků. To by ovšem bylo pro mnohé akademie příliš nákladné.

EASAC podobně jako jiné celoevropské zastřešující instituce obtížně financuje svou činnost. Získává pouze příspěvky od členských organizací, které většinou nepokryjí všechny náklady, a tak je do jisté míry závislá na sponzorování jednotlivých projektů národními akademii věd. Sponzorující akademie vytvoří pracovní skupině zázemí a poskytne jí nutnou administrativní podporu. Tato situace není ideální a je vnímána jen jako provizorium. Akademie věd i celoevropské vědecké instituce čeká nelehký úkol; zřetelně definovat svou úlohu jak na národní, tak i evropské úrovni. K tomu budou muset koordinovat svou vědní politiku, lépe komunikovat s médii a usilovat o lepší systém financování celoevropských vědeckých institucí. Publikace EASAC lze zdarma stáhnout z webových stránek <http://www.easac.org/page.asp?id=29>. ■

ROBERT ZIKA,  
Zahraniční odbor KAV ČR

**Kanál řeky Amstel před budovou Královské nizozemské akademie věd v Amsterdamu**



FOTO: ROBERT ZIKA, KAV ČR

# ANTONÍN DVOŘÁK A NĚMECKO



***V životě a tvorbě Antonína Dvořáka sehrálo Německo – jak známo – zásadní roli. Právě zde byla totiž odstartována skladatelova cesta k světové proslulosti. Když berlínský nakladatel Fritz Simrock vydal v roce 1878 na doporučení Johannes Brahmse Moravské dvojzpěvy a Slovanské tance tehdy již 37letého a přitom téměř neznámého skladatele, úspěch byl enormní. Pro následující čtvrtstoletí se Simrock stal de facto manažerem Dvořákova úspěchu. Má však historická kapitola Dvořák a Německo přesah i do současnosti?***

***Mezinárodní dvořákovské symposium se konalo na půdě německé Akademie pro vědy a literaturu v Mohuči. Na snímku účastníci závěrečného kulatého stolu, zleva: Daniela Philippi, Leonhard Scheuch, Hartmut Schick, Jarmila Gabrielová, Michael Struck a Stephen Muir.***

**V**e srovnání se značnou posluchačskou oblibou Dvořákových děl v Německu je tamní dvořákovské bádání velmi podvyživené, jakkoli se v poslední čtvrtině 20. století začala situace obracet k lepšímu. Těch několik málo osobností, které se Dvořákově věnují, však jednoznačně patří k vědecké elitě a navíc není pochyb, jaká země si v oblasti kritického vydávání děl světových skladatelů získala největší renomé. Pro mezinárodní projekt *Nového souborného vydání děl Antonína Dvořáka (The New Dvořák Edition, NDE)*, realizovaný Kabinetem hudební historie Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i., je proto prvním zahraničním partnerem právě Německo. Mezinárodní symposium *Das Schaffen Antonín Dvořáks aus der Perspektive der heutigen Musikphilologie – Werk, Aufführung, Überlieferung* se konalo 26.–28. června 2008 na půdě Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Mainz, která v současnosti mj. koordinuje 16 edičních a dokumentačních projektů muzikologického bádání. Jednalo se o první veřejnou akci připravenou ve spolupráci s AV ČR v rámci nově uzavřené smlouvy o spolupráci mezi oběma akademiemi ze začátku r. 2008. Organizace se ujala prof. Daniela Philippi (AdW, Mainz) spolu s prof. Jarmilou Gabrielovou (Kabinet hudební historie EÚ AV ČR, v. v. i.). Doprovodný koncertní program spolupřádal Musikwissenschaftliches Institut der Johannes Gutenberg-Universität, Mainz.

Úvod symposia byl vyhrazen obecnějším otázkám a zkušenostem z jiných edičních projektů. K těm mlad-

ším patří *Nové souborné vydání Brahmsova díla*. Z celkového počtu asi 65 plánovaných svazků jich je dnes vydáno devět. Michael Struck (Kiel) se proto již mohl ohlédnout a zhodnotit „dětství a pubertu“ projektu. Podobně i Susanne Popp (Karlsruhe) se na základě dlouholetého výzkumu děl Maxe Regera zaměřila na ediční problematiku, konkrétně na autentické biografické prameny a jejich využití v notových edicích. Možnostem a specifickým problémům kritických edic v elektronické podobě se věnoval Joachim Veit (Weber-Gesamtausgabe, Detmold). Přesto, nebo spíše právě proto, že se sám dlouhodobě zabývá digitálními edicemi, upozornil na rizika, která s sebou v prostředí počítačových vizualizací přináší silící emancipace uživatele – ať již hudebníka či badatele.

Na Dvořákova jevištní díla se zaměřilo celkem pět příspěvků. Precizní přehled celé skladatelovy operní tvorby podal Milan Pospíšil, který mj. zdůraznil, v jak velké míře je v Dvořákových operách patrné jejich symfonické východisko. Zároveň poukázal na rozpory v recepci Dvořáka-symfonika a Dvořáka jakožto operního skladatele. Na hodnocení pramenů k Dvořákovu poslednímu opernímu dílu *Armida* (komp. 1902–1903) se soustředil Jan Smaczny (Belfast). Samostatnou pozornost věnoval novým poznatkům o skladatelově práci s libretem. Ve světle nových pramenů pojednal Stephen Muir (Leeds) mnohem ranější jednoaktovou operu *Tvrdé palice* (komp. 1874). Současný odborný ediční zájem o tuto operu přinesl již v heuristické fázi cenné výsledky. Zatímco ještě před několika lety byl k tomuto



# – AKTUÁLNĚ

dílu znám pouze jediný významný pramen (autografní partitura), v současnosti evidujeme hned několik dalších, které rozhodujícím způsobem ovlivní výsledný hlavní notový text. Referát Jarmily Gabrielové, vedoucí projektu NDE, se soustředil na ediční problematiku českých textů ve Dvořákových operách. Navzdory skladatelově zjevné nesystematičnosti a nekonzistentnosti v řadě parametrů není možné zhudebněné texty upravovat a „redigovat“ způsobem známým z dosavadního „starého“ souborného vydání. Na textu opery *Tvrdé palice* autorka referátu demonstrovala několik typů textových variant i způsoby jejich řešení. Ediční problematice opery *Vanda* (komp. 1875) se dlouhodobě věnuje Alan Houtchens (Texas), jenž protentokrát upozornil na skladatelovo několikeré přepracování díla (1879–1880, 1883, 1900–1901) a na důsledky, které z toho plynou pro kritickou edici.

Revize ve skladatelově díle pojednávala i sekce *Konzertsaalmusik und Kammernmusik*. Například *Smyčcový sextet A dur op. 48* a *Smyčcový kvartet Es dur op. 51* Dvořák přepracoval předtím, než vyšly tiskem v Simrockově nakladatelství. Nejednalo se však o změny motivované skladatelovou sebekritikou, nýbrž o revize provedené na základě připomínek nakladatelského lektora Roberta Kellera; jejich vyhodnocení se věnoval Jan Kachlík. Na obdobné problémy byl zaměřen i (v nepřítomnosti referentky čtený) příspěvek Terezy Kibicové pojednávající proces vzniku *Slovan-ských rapsodií op. 45* – včetně charakteristiky zásahů téhož nakladatelského lektora. Po Joachimovi Veitovi se k současným tendencím a výzvám digitálních médií vrátil ještě Iacopo Cividini (Digitale Mozart-Edition, Salzburg). Na příkladu Dvořákova *Houslového koncertu* ukázal možnosti využití otevřenější interaktivní ediční formy. Na rozdíl od Veita ovšem nezmínil žádná úskalí, jež s sebou koncept „otevřené“ edice rovněž přináší. Tematicky zdánlivě osamocený příspěvek Lubomíra Tyllnera o folkloristických prvcích v Dvořákově instrumentální tvorbě souzně s duchem symposia díky pozornosti k pramenům. Zejména pojednání vztahu Dvořákových *Furiantů* k potenciálním folklorním předlohám přineslo překvapivá zjištění. Na obtížnost posuzování pramenné hodnoty autografů a prvních tisků v případě dvou posledních Dvořákových smyčcových kvartetů upozornila Daniela Philippi. Otázka, který z pramenů lépe vystihuje skladatelovu intenci, je opět spjata s tázáním *kdo, kdy a proč* v tiskovém procesu prováděl změny – skladatel, či lektor nakladatelství? Skladatelovým úpravám vlastních děl se na příkladu *Dumek* věnoval Klaus Döge (Wagner-Gesamtausgabe, Mnichov), autor vynikající německé monografie o Dvořákově. Tuto čtyřruční úpravu – podobně jako i řadu dalších – pojal Dvořák nejen jako „pouhý“ přepis, nýbrž spíše jako překomponování originálního znění



pro klavírní trio. Avšak která ze skladatelových odchylek od originálu je záměrná a která nikoli a měla by proto být editorem náležitě korigována? Referát Markéty Štědrónské (Mnichov) obrátil pozornost k poetizující rovině kompozičního procesu v klavírním cyklu *Poetické nálady*. Původní, černým inkoustem provedený zápis je v autografu sugestivně obohacen o dynamická, tempová a přednesová označení červenou inkoustovou vrstvou. V NDE, třebaže se o barevném tisku (zatím) neuvažuje, by měl být tento „proces poetizace“ odpovídajícím způsobem taktéž pojednán.

Diskuse k jednotlivým příspěvkům, případně sekcím, tvořila velmi významnou součást celého symposia. Závěrečný kulatý stůl se tak mohl nést výhradně již v duchu shrnujících komentářů – od samotných dvořákovských editorů přes kolegy z jiných edic až po zástupce nakladatele (Editio Bärenreiter Praha), který chce podobně jako kdysi Simrock zpřístupnit Dvořákova díla světu; tentokrát však v novém, souborném a především autentičtějším vydání. ■

JAN KACHLÍK,  
*Kabinet hudební historie*  
*Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i.*

**Diskuse k referátu o Dvořákových dvou posledních smyčcových kvartetech**

**V plenárním sále budovy Akademie se v zahajovací den symposia konal též komorní koncert z děl Antonína Dvořáka, Jana Kubelíka a Josefa Suka. Záběr z provedení Dvořákova Klavírního kvintetu A dur op. 81.**



VŠECHNA FOTA: ERNST-DIETER HEHL, ARCHIV AUTORA





FOTO: ARCHIV MÚJA AV ČR

## JIŘÍ HORÁK

(1884–1975)

***Málokterému z vědců se poštěstí, aby jeho knihy četli lidé různých profesí a věkových kategorií, vycházely déle než půl století v téměř dvou desítkách vydání a představovaly více než půl milionu exemplářů. Akademikovi Jiřímu Horákovi se to podařilo,***

***leč je nutno si přiznat, že na rozdíl od ilustrátora sbírky lidových pohádek Český Honza Josefa Lady, bylo většině čtenářů jméno editora naprosto neznámé.***

V odborných kruzích tomu však bylo naopak. Rodák z Benešova u Prahy, absolvent filozofické fakulty Karlovy univerzity (1902–1906) a posluchač pražské německé univerzity, měl za sebou v době, kdy vyšlo první vydání jeho *Českého Honzy* (1941), poměrně bohatou odbornou dráhu. Po několika letech učitelování na pražských středních školách se r. 1919 na své alma mater habilitoval na základě spisu *Ukrajinské látky v literatuře české do roku 1874* v oboru srovnávacích dějin slovanských literatur. O tři roky později se pro tento obor stal v Brně mimořádným profesorem a r. 1927 již jako řádný profesor nastoupil na Karlovu univerzitu. Zde se projevil i jako zdatný organizátor a ve školním roce 1932–1933 a 1933–1934 zastával funkci děkana, respektive proděkana fakulty.

Náležel také ke členům a funkcionářům řady významných vědeckých společností, mezi nimiž nechyběla ČAVU (od r. 1924), KČSN (od r. 1925), Československá národní rada badatelská (od r. 1935), Slovanský ústav (od r. 1927), Národopisná společnost československá nebo Učená společnost Šafaříkova. V roce 1956 byl jmenován akademikem nově založené Československé akademie věd. Za svého člena jej přijaly i mnohé zahraniční učené společnosti, z nichž zmíníme například Srbskou akademii v Bělehradě, Warszawskie Towarzystwo naukowe a Royal Anthropological Institute of Great Britain.

Již před první světovou válkou se odborně i administrativně zapojil do velkého projektu, jehož cílem bylo komplexně zachytit český folklórní písňový materiál. Po r. 1945 osobně vedl Státní ústav pro lidovou píseň. Na tuto činnost navázal v letech 1956–1963 jako ředitel Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV. Národopisná problematika byla Horákovi nejbližší a věnoval se jí nejintenzivněji, čehož výsledkem jsou desítky textů publikovaných v mnoha odborných časopisech a sbornících (viz *Bibliografický soupis prací akad. J. Horáka s přehledem jeho činnosti*, A. Robek a kol., 1979). V metodě

srovnávacího studia navázal na svého učitele Jiřího Polívku a propracovával dále migrační teorii, kterou Polívka uvedl na domácí odbornou scénu. Nesbíral jen mechanicky materiál, ale snažil se objasnit i kontext, v němž texty vznikaly. Popis lidové slovesnosti doplňoval i o hodnocení umělecké stránky jejího podání.

Zasloužil se také výrazně o popularizaci lidové tvorby prostřednictvím pořadů pro rozhlas, přípravou podkladů pro gramofonové desky nebo přednáškovou činností. Všichni pamětníci vysoko hodnotili jeho vybroušený sloh a řečnické umění stejně jako široké jazykové znalosti.

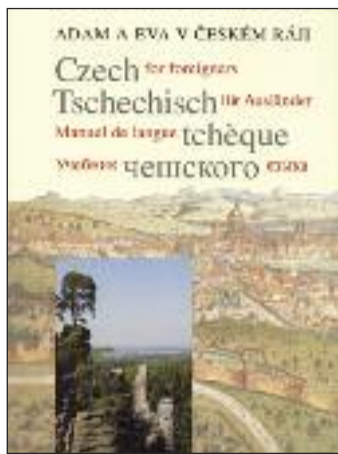
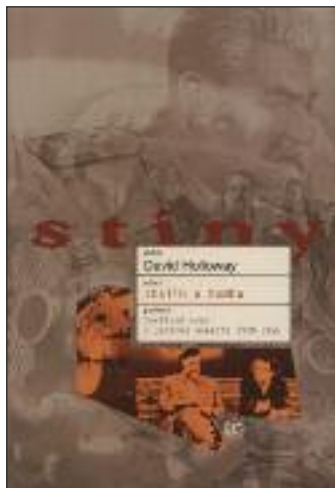
Vedle Horáka národopisce a folkloristy je rovněž nutno zmínit Horáka literárního historika a slavistu. Ostatně ke studiu české lidové slovesnosti ho přivedlo právě srovnávací studium slovanských literatur, které mu zároveň poskytlo i rozsáhlé znalosti pro komparaci a nalézání společných kořenů (*Z dějin literatur slovanských*, 1948). Systematickou pozornost věnoval i dílům klasické ruské a polské literatury (*Masaryk a Dostojevskij*, 1931), přičemž nezůstával jen u odborných studií, ale v jeho bibliografii bychom našli i překlady. Byl zároveň plodným autorem slovníkových hesel – především o ruské literatuře – a redaktorem (*Národopisný věstník slovanský*, *Slavische Rundschau*).

Je zajímavé sledovat, co z Horákovy činnosti akcentovali v průběhu několika desetiletí autoři textů k jeho životním jubileím. Pro léta třicátá je Horák uznávaným odborníkem na poli lidové slovesnosti, editorem a etnologem, padesátá léta posunují do popředí jeho zájem o slovanské literatury a především pak literaturu ruskou, aby ho v nekrologích z roku 1975 vystřídal důraz na úzké osobní a odborné vazby k Sovětskému svazu a jeho působení velvyslance v Moskvě v letech 1945–1948. Ale nebylo to tím, že by se výrazně změnil Jiří Horák, spíše přístup autorů. Inu, doba si žádala své. ■

JAN CHODĚJOVSKÝ,

Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.

## ODBORNÉ PUBLIKACE Z NAKLADATELSTVÍ ACADEMIA



### NEJPRODÁVANĚJŠÍ KNIHY V KNIHKUPECTVÍ ACADEMIA V PROSINCI 2008

- 1. Richarz, K. – Atlas stop zvířat
- 2. Dějiny české literatury 1945–1989, IV. díl 1969–1989, hlavní redaktor Pavel Janoušek (za podpory GA ČR a výzkumného záměru AVOZ)
- 3. Lewin, A. – Pohár slz – Deník varšavského ghetta
- 4. Schumann, H. W. – Svět buddhistických obrazů
- 5. Bruno, G. – Dialogy

#### Tituly ostatních nakladatelů:

- 1. Cerman, I. – Chotkové – Příběh úřednické šlechty, NLN
- 2. Burleigh, M. – Třetí říše – Nové dějiny, Argo
- 3. Cílek, V., Korba, M., Majer, M. – Podzemní Praha, Eminent
- 4. Emmert, F. – Osudové osmičky, Computer Press
- 5. Girard, R. – O původu kultury, CDK

#### Knihkupcův tip:

- Goethe, J. W. – Faust (s ilustracemi Pavla Růta), Academia

SOŇA JANOVCOVÁ,  
vedoucí knihkupectví Academia,  
Václavské náměstí 34, Praha 1

MILENA BARTLOVÁ,  
MARTINA PACHMANOVÁ (ED.)  
**ARTEMIS A DR. FAUST**  
**Ženy v českých a slovenských  
dějinách umění**

Jak působily ženy v českých a slovenských dějinách umění? Na poli dějin a teorie výtvarného umění se na území bývalého Československa v minulosti sice prosadila řada vynikajících ženských osobností, ale jejich práce a význam pro vývoj této disciplíny jsou marginalizovány nebo dokonce přehlíženy.

JOSEF FÖRSTER  
**PŘEHLED DĚJIN REFLEXE  
PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI  
V NAŠICH ZEMÍCH**

Přehledová studie se pokouší o zachycení vývoje české a slovenské práce v oblasti interpretace psychologie myšlení a osobnosti. Snaží se také o shrnutí a zhodnocení odkazu psychologie osobnosti v našich zemích, o popis přítomného stavu i o nástin perspektivy této vědy.

LENKA FROULÍKOVÁ  
**ADAM A EVA V ČESKÉM RÁJÍ**  
**Učebnice češtiny  
pro cizince-začátečníky**

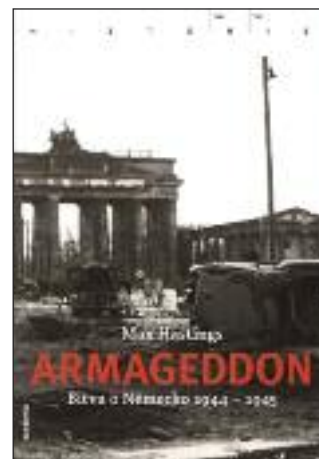
Učebnice je určena studentům-nebohemistům vysokých škol v zahraničí, tj. studentům jiných jazykových i nejazykových oborů, a dospělým, kteří se studiem češtiny začínají. V jednotlivých lekcích odkazuje na českou kulturu, historii i životní styl.

DAVID HOLLOWAY  
**STALIN A BOMBA**  
**Sovětský svaz a jaderná energie  
1939–1956**

Široce koncipovaná práce z edice Stíny, pocházející z pera amerického politologa irského původu, nabízí fascinující pohled na osobnosti a politiku, jež se pojí s vývojem sovětské jaderné pumy. Nechybí ani nástin vztahů mezi předními představiteli sovětské vědy a politickým vedením země.

VÁCLAV KURAL, FRANTIŠEK VAŠEK  
**HITLEROVA ODLOŽENÁ VÁLKA  
ZA ZNIČENÍ ČSR**

V souvislosti s konjunkturou „osmičkových“ výročí v českých dějinách vychází publikace, která se zabývá politickými a vojenskými plány, jež měly říšskému vůdci Adolfu Hitlerovi dopomoci k obnově Velkoněmecké říše jako světové velmoci vojenskou cestou.



MAX HASTINGS  
**ARMAGEDDON**  
**Bitva o Německo 1944–1945**

Britský historik a publicista vytvořil v knize strhující obraz posledního období druhé světové války, od srpna 1944 do května 1945. O tom, že nacistické Německo bude poraženo, už nikdo nepochyboval, ale stále ještě zbývaly dlouhé měsíce nelibostných bojů a utrpení.

## ACADEMY ASSEMBLY Secret ballot brought new candidate for the presidency of AS CR

The Academy Assembly, the highest body of the Academy of Sciences of the Czech Republic responsible for the topmost priority decisions related to the AS CR, held its XXXIII Meeting in the Municipal House in Vinohrady on December 16, 2008. Professor Jiří Drahoš, chemist by profession and deputy president of the Academy, was elected by the Academy Assembly as the new candidate for the presidency of AS CR. The president of Czech Republic will ratify this election and the nominee will be established as the new head of Academy on the occasion of the XXXIV Meeting of Academy Assembly on March 25, 2009. Before the vote, the president Václav Klaus visited the Assembly and thanked professor Václav Pačes for his contribution in the field of Science.

## PRESIDENCY OF THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION Academy of Sciences of the Czech Republic and the Presidency of the EU Council

The Academy of Sciences of the Czech Republic has been participating in the preparation of the Czech presidency of the EU Council since 2007. One of the most important priorities for AS CR is the *European Research Activity*, focusing on research infrastructures and removing barriers to researches' mobility within the EU. For the Academy will be one of major challenges to organize the *European Future Technologies Conference (FET09)*, a new European forum dedicated to frontier research in future and emerging information technologies.

### From Brussels

Beginning in January 2009 the Czech Republic takes over the Presidency of the EU Council. The Czech Republic's motto for its presidency is *Europe without*

*barriers*. Its message and hope is to break down the barriers which still exist between member states including the free movement of people, goods, services and capital.

## EVENT International Year of Astronomy 2009

The International Year of Astronomy 2009 is a global effort initiated by the International Astronomical Union and UNESCO to help the citizens of the world rediscover their place in the Universe. It aims to convey the excitement of personal discovery, the pleasure of sharing knowledge about the Universe. The inspirational aspects of the IYA2009 aim to contribute to four of the UN Millennium Development goals: help to achieve universal primary education; help to eradicate extreme poverty and hunger; promote gender equality and empower women; develop a global partnership for development.



FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC

## SCIENCE AND RESEARCH Social aspects of Globalization

The Centre of Global Studies (a joint project of the Institute of Philosophy of the AS CR and the Faculty of Philosophy of Charles University in Prague) organized a three-day seminar entitled *Intercultural and Transcultural Dialogue*. This seminar featured an overview of various activities in the field of globalization.

*Young scientists were awarded by Babuska Prize for 2008. Czech mathematic Ivo Babuska found this prize in 1994. He actually works at the Institute for Computational Engineering and Sciences at the University of Texas at Austin.*

Cenu profesora I. Babušky za r. 2008 získal dr. Václav Kučera z Matematicko-fyzikální fakulty UK v Praze za doktorskou disertační práci *Higher order methods for the solution of compressible flows*. Druhé a třetí místo obsadili dr. Anna Kučerová z Fakulty stavební ČVUT v Praze za doktorskou disertaci *Identification of nonlinear mechanical model parameters based on softcomputing methods* a dr. Pavel Váchal z Fakulty jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT v Praze s doktorskou disertací *Rezoning and remapping for ALE simulations in fluid dynamics and plasma physics*. Čestná uznání byla udělena v kategorii diplomových prací. První místo získal Ing. Pavel Gruber z Fakulty stavební ČVUT v Praze, jako druhá se umístila

Ing. Hana Kutáková z Fakulty aplikovaných věd ZČU v Plzni, třetí byl Ing. Ondřej František z Fakulty strojní VŠB-TU v Ostravě. Cenu i uznání za nejlepší práce v oboru počítačových věd udělily již popatnácté Česká společnost pro mechaniku a Jednota českých matematiků a fyziků. Cena je určena pro studenty a mladé vědecké pracovníky, je udělena každoročně a je spojena s finanční odměnou. Cenu založil v roce 1994 významný český matematik Ivo Babuška, který od podzimu 1968 působí ve Spojených státech amerických, nyní v Institute for Computational Engineering and Sciences, University of Texas, Austin, TX. ■

KAREL SEGETH,  
Matematický ústav AV ČR, v. v. i.

# BABUŠKOVA CENA



# NOVÉ KNIHY

## ZE ŽIVOTA BAKTERIÍ

„Zjistil jsem, že pozorovat bakterie je stejně úžasné jako dívat se vzhůru na hvězdy.“ Tak popisuje autor knihy impuls, který jej přivedl ke zkoumání bakterií. Kromě jiného se zabýval otázkami patogenního působení bakterií, rezistencí k antibiotikům, taxonomií a identifikací bakterií a modelováním růstu kolonií. *Schindler, J., edice Průhledy, Academia, Praha 2008. Vydání 1.*

## PŘÍBĚH PŘEDKA

### Pouť k úsvitu života

Evoluční biolog se vydává na pouť k úsvitu evoluce, ode dneška až po vznik života. Pouť začíná u organismů, které známe nejlépe (tedy u nás samotných) a při sestupu do „evolučního podzemí“ postupně sbírá další skupiny organismů, které s námi sdílejí různě dávné „spolupředky“.

*Dawkins, R., edice Galileo, Academia, Praha 2008. Vydání 1.*

## VÝZNAMNÍ ČEŠTÍ LÉKAŘI

Mezi námi jsou desítky, možná i stovky lékařů, které můžeme počítat mezi elitu. Některé známe z novin, z televize a rozhlasu, výjimečně s některým z nich novinář pořídí knihu rozhovorů. Avšak ucelenější představa o těchto lékařích chybí. Z tohoto důvodu se chystají nejméně tři knihy s příběhy českých lékařů. První kniha třiadvaceti příběhů právě vychází.

*Pacner, K., Bobůrková, E., Jirků, I., Koubská, L., Riebauerová, M., nakladatelství Brána, sv. 1, Praha 2008. Vydání 1.*

## SVĚT BUDDHISTICKÝCH OBRAZŮ

Publikace, určená všem zájemcům o dějiny umění a náboženství, tvoří spolehlivou pomůcku, jež v nepřehledné změti postav umožní rozpoznat jednotlivé ikonografické typy a pochopit je v širším náboženském kontextu.

*Schumann, H. W., edice Orient, Academia, Praha 2008. Vydání 1.*

FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC

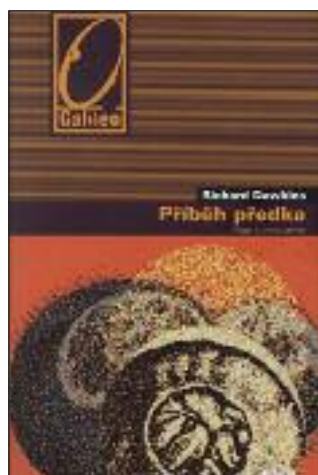


NEJPRODÁVANĚJŠÍ KNIHY  
V NAKLADATELSTVÍ ACADEMIA  
NA AKADEMICKÉM SNĚMU



- 1. Lexikon české literatury 4
- 2. Historický atlas hub
- 3. Laboratorní deník (Rudolf Zahradník)

Čtyřdílný Lexikon české literatury  
od kolektivu autorů,  
který vydalo  
Nakladatelství Academia,  
zvítězil v prestižní anketě  
Lidových novin Kniha roku.





# VĚDA A VIRTUOZITA



VSECHNA FOTA: STANISLAVA KYSELOVÁ, ARCHIV SSC

**P**rvním koncertem v období našeho předsednictví Radě Evropské unie se stal *Novoroční koncert*, který 6. ledna 2009 uspořádala Akademie věd ČR s Českou filharmonií v Dvořákově síni Rudolfiny. Spolu s ředitelem ČF Václavem Riedelbauchem vystoupil naposledy ve funkci předsedy AV ČR Václav Pačes, který přislíbil, že se bude do budoucna rád věnovat spolupráci Akademie věd a České filharmonie mnohem více. Tím spíš, že si uvědomuje, jak důležité jsou pro vědce podněty ze světa nevědeckého, nakolik hudba podněcuje fantazii, bez níž nelze dobrou vědeckou práci dělat. Svě umění dokázali filharmonici pod taktovkou Zdeňka Mácala při přednesu *Koncertu h mol pro violoncello a orchestr* op. 104 Antonína Dvořáka a *Pohádky léta*, hudební básně pro velký orchestr

op. 29 – 100 let od premiéry v ČF Josefa Suka. Na violoncello excelentně hrál Daniel Müller-Schott.

A co dodat k chybně zavěšené vlajce Akademie? Třeba to, že rudolfinská múza neplánovaně zalétla i do publika, jemuž při pohledu na obrácené logo vyvolala údiv na tváři, ovšem s trochou nadsázky umožnila namísto „A“ vidět „V“ jako symbol vědy a virtuozity.

HaM

